

birósági póttagokul: *Szaffka Pál* és *dr. Wesselényi Mátyás* királyi közjegyzők.

*

Új közjegyzőség állított fel 1907. márczius 1-től kezdődő hatálylyal *Nagyatádon* (Somogy megye). A vonatkozó ministeri rendeletet lapunk következő számában közöljük.

*

Személyi hírek. Meghalt *Tegyei Lajos* szombathelyi kir. közjegyző. Elmebetegség miatt gondnokság alá helyeztetett *dr. Baranyai Béla*, pécsi kir. közjegyző. Kineveztetett kir. közjegyzővé Pécsre *dr. Toldi Béla* pécsi gyakorló ügyvéd.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadó-
Egész évre . . . 10 kor.	DR. CHARMANT OSZKÁR	==== hivatal ====
Félévre . . . . . 6 „	budapesti kir. közjegyző.	Budapest, Károly-körút 19.
	Főmunkatárs:	
	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	
	budapesti kir. közj.-helyettes.	

Tartalom: A kir. közjegyző szerepe a főpapi hagyatékok leltározásánál. — Az új svájci házassági vagyoni jog. — A tényleges birtoklási eljárás a gyakorlatban. — Felsőbirósági határozatok. — Ministeri rendeletek. — Közlemények.

A kir. közjegyző szerepe a főpapi hagyatékok leltározásánál.

(Befejezés.)

Keressük tehát a módot, mely szerint a kir. közjegyzőnek eljárni kellene, hogy egyrészt a rendeletben előírt feladatának a lehetőség határain belül megfeleljen, másrészt hivatásának komoly-ságát és jelentőségét megóvja.

Hogy e vizsgálódásnak eleget tehesünk, közelebbről körvo-naloznunk kell, hogy miképp folyik le a ministeri biztos vezetése alatt álló, az ő segéd személyzetéből és a különböző szakértőkből alakult bizottság működése?

A bizottság mindenekelőtt bejárja az egész uradalmat, az uradalmi tisztviselők által minden meglévő vagyontárgy befoglalásával előre elkészített kimutatásnak és azon régi leltárnak alapul vételével, amelynek alapján a javadalom az elhunyt javadalmas főpapnak annak idején átadatott, megtekint minden ingatlant, épületet, gazdasági felszerelést és egyéb vagyontárgyakat, a szakértők eközben a szakértelmük körébe eső vagyontárgyakról önma-guknak, mindegyik külön-külön jegyzeteket készítenek. Ezen eljárás egyidejűleg több helyütt történik olyképp, hogy míg például a gaz-

dasági szakértők a ministeri biztos személyes vezetése mellett egy helyen a gazdasági felszereléseket tekintik és vizsgálják meg, addig időnyerés céljából és hogy a többi szakértők is el legyenek foglalva, az építészek a ministerium egy másik magasabbrangú tisztviselőjének vezetése mellett másutt az épületeket vizsgálják és becsülik.

A helyszíni megtekintés után a szakértők, és pedig mindegyik csoport külön, összeülnek és esetleg minden tételnél ismétlődő hosszadalmas kapacitálás, pro és contra érvelés után végre megállapodnak (szótöbbség dönt) egy közösen elfogadott becsértékben. Ezután szétoszlanak, szakértői véleményüket otthon kidolgozzák és írásba foglalva, közösen aláírva, néhány nap vagy hét múlva a ministeri biztosnak benyújtják.

Ezek alapján kezdi azután a ministeri biztos az ő segédszemélyzetével, illetve inkább csak az utóbbi — az irodai munkálatokat, melyeknek során a különböző, nagy apparátussal végzett számítások megtétele után készülnek a leltárak és a leszámolási okiratok, mely munkálatok egy huzamban hónapokat vesznek igénybe.

Kérdés már most, mikép és mi módon tegyen eleget a közjegyző előírt bizonyítási feladatának?

Legközelebb fekszik és természetesen helyesnek kinálkozik az az eljárási mód, hogy a közjegyzői törvény által előírt alakban tanúsítsa mindazon tényeket, amelyek jelenlétében lefolytak, vagyis hogy a leltározási bizottság a helyszínen mit és hogyan végzett. Erről felveszi a jegyzőkönyvet, melybe belefoglalja a leltározási és a ministeri biztos hosszadalmas irodai munkálatainak számszerű eredményét, vagyis a leltározott összes vagyon értékét, azt hogy mennyi ebből a törzsvagyon? mennyi a teher? mennyi a magánvagyon? és mit köteles egyik tömeg a másiknak megtéríteni? Minderről elkészíti a tanusítványt és vagy kiszolgáltatja közvetlenül a ministeri biztosnak, vagy bemutatja a megbízó bíróságnak. Ez utóbbi mód mellékes, a fő az, hogy tanusítványt ad ki.

Tagadhatatlan, hogy ezt megkívánja a közjegyzői törvény, a közjegyzői ténytanusítás jelentősége, a közjegyzői intézmény érdeke, sőt a kir. közjegyző önérzete is. Nézzük csak közelebbről, mely tényeket vegye, illetve veheti fel tanusítványába? Kérdés tehát, hogy a közjegyző mit tanusítson?

Tanusítsa, hogy a bizottság a helyszínen járt? hogy a szakértők lelkiismeretesen és kellően megvizsgálták a megbecsülendő ingóságokat, épületeket és egyéb ingatlanokat? Ezt nem tanusít-

hatja, mert egyrészt a több helyen való egyidejű működésnél fogva nem győződhetik meg mindegyik szakértő működéséről, — másrészt a szükséges szakértelem hiányánál fogva nem is bírálhatja fölül a szakértő működését és nem igazolhatja, hogy kellő lelkiismeretességgel és körültekintéssel járt-e el.

Tanusítsa, hogy a szakértők egy közös becsértékben megállapodtak? Ez felesleges, mert ezt igazolja és mutatja az általuk közösen aláírt és írásban beterjesztett szakértői vélemény.

Tanusítsa, hogy a ministeri biztos s irodai személyzete a szakértők által megállapított becsértékeket hűen vette át az általa készített okmányokba? és hogy a ministeri biztosnak ezek alapján eszközölt számítási műveletei és az ezek által eredményezett végösszegek helyesek? Ezt tanusíthatná ugyan, de csakis akkor, ha az irodai személyzettel együtt dolgoznék, minden egyes tételnél ellenőrizné a számítási munkálatokat, melyek sokszor nem is az ő járása területén, hanem vagy máshol fekvő javadalomban, vagy a főpapi székhelyen, a ministeriális bureauban folynak és hónapokig tartanak. Ez kizihetetlen.

Avagy tanusítása csak arra szorítkozzék, hogy a ministeri biztos minő számbeli eredményekre jutott? Ez fölösleges, mert maguk a leltárak és elszámolási okiratok mutatják, — de meg ha egyúttal nem tanusíthatja a végeredmények helyességét is, enélkül a puszta végső számtételek tanusítása értéktelen.

A leltározási eljárásnak mely concret mozzanatát, a ministeri biztosnak mely tényeit tanusítsa tehát a kir. közjegyző? Ezen kérdésre nem találunk feleletet. Ha a kir. közjegyző reális akar lenni — aminthogy nem is lehet más — és nem akar olyan tényt is tanusítani, amelyről az előadottak szerint nem győződhetett meg, — akkor legfeljebb általánosságban azt mondhatná a tanusítványában, hogy a szakértő bizottság a helyszínen megtekintette az uradalmat (hogy vajjon ennek minden alkotó részét-e? már nem tudhatja és így nem állíthatja), azután összeült, a becsértékek felett tárgyalta, — a tárgyalás befejeztével pedig feloszlott. Később a ministeri biztos a beadott írásbeli szakértői vélemények alapján elkészítette a leltárakat és elszámolásokat (hogy jól, vagy rosszul-e? már ismét nem tudja).

Mindezek külsőségek, melyeknek a lényegéből, vagyis abból, hogy a szakértő bizottság lelkiismeretesen járt el és hogy a ministeri biztos helyesen munkálkodott, semmit sem tartalmaznak. Ilyen

külsőségeknek és általánosságoknak közjegyzői tanusítványban való elmondása teljesen haszontalan és értelem nélkül való dolog. Ily munkát a kir. közjegyző, ha hivatása komolyságát meg akarja őrizni, — nem adhat ki a kezéből.

De menjünk tovább.

Még ennyit se mondhat a közjegyző akkor, ha a javadalom, vagy annak egyes önálló részei több járás területén és több kir. közjegyző területében fekszenek, — avagy ha a javadalomhoz tartozó uradalomnak egyik-másik összefüggő része (pl. 1000 hold föld) áterjed a szomszédos járás területére. Ily esetben a leltározási bizottság, tekintet nélkül a járási határokra, bejárja az egész uradalmat és ennek összefüggő vagy egymás közelében fekvő részeit, — a helyszínén a szakértők önmaguknak czeruzajegyzeteket készítenek és onnan a tárgyra vonatkozó minden eszmecsere-folytatás nélkül eltávoznak. A további munkálatokat, vagyis a szakértők tárgyalását, a szakértői vélemények elkészítését, a leltárak felvételét és a többi irodai munkálatokat — még pedig a több járás területén fekvő egész uradalomra kiterjedőleg összefoglalva, — máshol, rendszerint a javadalom oly helyén (urasági lak), vagy a javadalom egy másik oly uradalmában végzik, amely arra a legalkalmasabbnak mutatkozik. Az elaboratumok is nem járásszerűen elkülönítve, hanem a járási határokra való minden tekintet nélkül az egyes egész uradalmak szerint összefoglalva készülnek.

Miután a rendelet szerint minden érdekelve lévő kir. közjegyző csak a saját járásában történetekre terjeszkehetnek ki, mit mondhat tanusítványában az a kir. közjegyző, aki abban a bizonyos szomszédos járásban működik, melybe az uradalomnak csak egy kisebb része nyulik át? aki előtt nem történt más, mint hogy abizottság bejárta az uradalomnak illető részét, aki arról, hogy a szakértők a becsértékeket miképp állapították meg? hogy a ministeri biztos a járásában fekvő javadalmi részről miféle munkálatokat végzett? egyáltalán nem tud semmit. Legfeljebb csak azt mondhatja, hogy a bizottság ott volt, körülnézett és eltávozott. Semmi egyebet nem bizonyíthat, még csak számbeli adatokat se foglalhat tanusítványába, mert az ő járásában fekvő uradalmi részről elkülönítve nem is készülnek ilyenek, hanem bentfoglaltatnak az egész uradalomról összefoglalva készült számítási eredményekben

Ennek bizonyítása szintén nem komoly dolog és így semmiképp se lehet közjegyzői tanusításnak tárgya.

Látjuk tehát, hogy önálló tanusítvány az eljárás folyamán történt oly tényekről, melyeknek tanusítása jelentőséggel bírna, ki nem adható, — oly tényekről való kiállítás pedig, melyek a concret esetben bizonyíthatók volnának, czéltalan és felesleges, vagy semmi jelentőséggel se bír.

Ezek után azon végeredményre kell jutnunk, hogy az önálló tanusítványnak kiszolgáltatása nem tekinthető a kérdés helyes megoldásának.

Választhatna a kir. közjegyző a fennálló gyakorlaton és az önálló tanusítvány kiállításán kívül még egy harmadik eljárási módot is. Azt t. i., hogy magára a leltárra vezet egy oly értelmű tanusítványt, hogy a ministeri bizottságnak helyszíni eljárása alkalmával a rendeletnek szabályai, amennyire a kir. közjegyző személyes jelenléte által arról meggyőződést szerezhetett, pontosan betartottak és csakis ezen tanusítási záradékot írja alá.

Bár ezen forma jobban megfelel a közjegyzői törvénynek is, a ministeri rendeletnek is, mint a fennálló gyakorlat, mert a közjegyző mégis tanusít valamit, helyesnek azonban mégsem fogadható el, mert szintén csak általánosságokat bizonyít.

Az előadottak alapján megállapíthatjuk, hogy az eljárásnak bármilyen formáját válassza a kir. közjegyző, egyik sem mondható helyesnek, egyik mellett sem lesz képes a kir. közjegyző közbenjárásának jelentőségét kidomborítani.

Azok a fentjelzett nehézségek, melyek az eljárási mód megválasztásával járnak, adhatják magyarázatát annak, hogy a fentebb már megjelölt helytelen országos gyakorlat kifejlődött és 23 év óta változatlanul még ma is fennáll. Adott helyzetbe jutva kartársaink így gondolkodhattak: ha a közjegyzői törvénynek megfelelő tanusítványba nem vagyok képesek oly tényeket felvenni, amelyek tanusításának értelme van, ha nem tudok egyebet bizonyítani, mint általános külsőségeket, melyeknek bizonyítását önmagam is haszontalannak és czéltalannak vagyok kénytelen tekinteni, akkor inkább nem tanusítok semmit, különösen akkor, amikor a ministeri bizottság se kívánja, hogy tanusítsak, hanem megelégszik pusztán aláírással, melyet annak jeléül, hogy jelen voltam, adok.

Ha jól fontolóra vesszük magát a rendeletet, több mozzanat azon következtetésre nyújt támpontot, hogy a rendelet is, bár más-hová nézett, tulajdonképpen idecélozhatott és nem akarta, hogy az

előírt bizonyítás a közjegyzői törvényben szabályozott formális tanusítás legyen.

Mindenekelőtt támogatja ezen következtetést azon körülmény, hogy a vallás- és közoktatásügyi minister a gyakorlatban nem is kívánja ezen formális bizonyítást, hanem megelégszik a kir. közjegyzőknek pusztá aláírásával.

Nem tételezhető fel továbbá, hogy a rendelet alkotója a kir. közjegyzőt, a minister küldöttjének, egy magasrangú közigazgatási tisztviselőnek ellenőrző strázsamesterként a nyakára akarta volna ültetni. Ez lehetne pedig az egyedül elképzelhető magyarázata annak, ha a rendelet úgy találná, hogy a ministeri biztosnak működése szabályszerű közjegyzői tanusításra szorul.

Végül abból, hogy néhány sorból álló egy szakaszban végez a közjegyző közreműködésével, szintén azt kell következtetnünk, hogy nem akarja azt fontosnak tekinteni, mert feltehető, hogy más-különben legalább is részletesebben szabályozta a bizonyításnak tárgyát és célját közelebbről megjelölte volna.

Mindezekre figyelemmel talán nem alaptalan az a feltevés, hogy mint régen minden hatósági funkcionál, különösen pedig birtokátadásoknál, a hiteles helyek jelenléte megkivántatott, a rendelet szóban lévő intézkedése is tulajdonképen csak azt célozza, hogy egyéb hiteles hely nem lévén — a közjegyző, mint a káptalanok és régi hiteles helyek quasi jogutódja, a javadalom átvételénél való pusztá jelenlétével annak ünnepélyességét emelje.

Mondanunk sem kell, hogy a közjegyzőnek ilyen szerepeltetése régen idejét multá, közjegyzői törvényünk szellemével, sőt direct intézkedéseivel ellenkezik, miért is a rendeletnek 16. §-át, ha azt így magyarázzuk is, teljesen elhibázottnak kell tartanunk.

Mindenképen erősen kifogásolhatjuk tehát a kir. közjegyző tanusítási szerepének határozatlan és bizonytalan szabályozását. Midőn azonban szívesen látjuk és a közjegyzői intézmény érdekében levőnek tudjuk, hogy a közjegyzői hatáskör terjesztessék, meg kell kívánnunk, hogy ezen kiterjesztés legalább is a közjegyzői intézmény szellemében történjék.

A kérdésnek ennek szem előtt tartásával való megoldása nagyon egyszerű volna. Ha a közjegyzői novella 35. §-a a főpapi javadalmakkal analog hitbizományi javak leltározását minden körülmények között közjegyzőre bízza, a főpapi javadalmak leltározását is egyenesen a közjegyző hatáskörébe kellene utalni. A közjegyző

a különböző szakértők közreműködése mellett, az érdekeltek képviselőinek jelenlétében a javadalmi törzsvagyon és a főpapi magánvagyon befoglalásával felvennie a helyszínen a leltárt, amelynek alapján azután egyfelől a vallás- és közoktatásügyi ministerium, másfelől a magánörökösök mint ellenérdekű felek között megtörténhetnének a tárgyalások afölött, hogy mennyi javadalmi törzsvagyon? mennyi a hagyatéki magánvagyon? és mily kárpótlást fizessen egyik tömeg a másiknak? Vitás kérdésekben dönthetne az e célra alakított külön bizottság, úgy ahogy azt a rendelet ma is szabályozza.

Azáltal, hogy a közjegyző venné fel a leltárt, egyrészt megkiméltetnék a közjegyző a hozzá nem méltó megoldhatatlan tanusítási szereptől, másrészt pedig kiküszöbölnék az az anomália is, hogy az egyik érdekelt fél: a ministerium képviselője, a másik ellenérdekű félnek passiv assistentiája mellett végzi a leltározást és érvényesülne azon jogi elv, hogy ellentétes érdekek fenforgása esetén, ezek képviselete mellett, a leltározási funkciót egy érdektelen harmadik közeg végezze.

Érdekében állana a közjegyzői intézménynek, hogy vezető közegeink: a kamarák, az ezen cikkben tárgyalt kérdést tanulmány tárgyává tegyék, — és illetékes helyen a vonatkozó rendeletnek megfelelő módosítását szorgalmazzák.

* * *

Befejezésül szólnunk kell még a kir. közjegyzőt a főpapi javadalmak leltározása körül teljesített eljárásért megillető díj kérdéséről.

A fenthivatkozott rendelet 16. §-ának végbekezdése szerint „Ezen eljárásnál a kir. közjegyzőt — habár eljárásának tárgyát csak tanusítás és nem a leltározás képezi, az 1880. évi LI. t.-cz. 22. §-ában meghatározott díj illeti, melyet az időközi jövedelmek és az örökösök közösen viselnek.

Ezen rendelkezés ép oly hézagos, mint ezen 16. §-nak a kir. közjegyző közbenjárását előíró első része. Ugyanis az 1880. évi LI. t.-cz. 22. §-ában a rendelet meghozatala idejében érvényben volt régi hagyaték tárgyalási díjskála foglaltatik azon rendelkezéssel, hogy a díjszámítás alapja a hagyatéki vagyonnak a terhek levonása nélkül számított leltári értéke. A rendelet 16. §-a nem mondja meg, hogy mi képezze a díjszámítás alapját, a hivatkozott 22.

törvényszakasz vonatkozó intézkedése pedig a jelen esetben nem alkalmazható, mert a javadalmi vagyon nem hagyatéki vagyon, hagyatéki magánvagyon pedig némely főpap után nem marad, — vagy ha marad is, sokszor aránytalanul csekély. A rendeletnek ezen hiánya sok esetben a ministeri biztos és az érdekelt kir. közjegyzők között felmerült nézeteltérésnek szolgáltatott alapot.

Nézeteltérésre adott okot továbbá több ízben azon körülmény, hogy a rendelet által hivatkozott 22. törvényszakaszt és abban foglalt díjskálát hatályon kívül helyezték az 1886. évi VII. t.-cz. 32. és 33. §§-ai, ezeket pedig hatályon kívül helyezték az 1894. évi XVI. t.-cz. 117. és 128. §§-ai és pótolták a ma érvényben lévő hagyatéktárgyalási díjskálával. A ministeri biztos a vita felmerülése esetén mindig azon álláspontra helyezkedik, hogy a rendelet által hivatkozott, a közjegyzőre nézve kedvezőtlenebb régi díjskála alkalmazandó. Ez feltétlenül téves álláspont, mert régi alapelv, hogy egy minden fentartás nélkül hatályon kívül helyezett törvényszakaszt alkalmazni többé semmi körülmények között sem lehet, hanem alkalmazandó azon törvényszakasz, mely a régit pótolja. De ettől eltekintve, a rendelet 16. §-ának végbekezdésének hivatkozásában nem az a lényeges, hogy az 1880. évi LI. t.-cz. 22. §-át kívánja alkalmaztatni, hanem az, hogy a *hagyatéktárgyalási* díjskálára történik hivatkozás. Következik ez a hivatkozó 16. § ezen okfejtéséből: „habár a közjegyző eljárásának tárgyát csak a tanusítás és nem leltározás képezi“. Tehát a hagyatéktárgyalási díjskála alkalmazandó, ez pedig ma az 1894. évi XVI. t.-cz. 117. §-ában foglalt díjskála. A ministeri rendelet is, ha ma hozatnék meg, az érvényben levő utóbbi törvényszakaszra hivatkoznék, nem pedig a hatályát veszített régi szakaszra.

Ami pedig a díjszámítás alapját illeti, a helyes megoldás csak az lehet, hogy a közjegyzői díj mindazon vagyon után számítandó, mely a leltározási eljárásnak tárgyát képezte, vagyis a javadalmi törzsvagyon és a főpapi magánvagyon összértéke után. Ez egyrészt a dolog természetéből következik, másrészt azon körülményből, hogy sok esetben egyáltalán nincs hagyatékot képező magánvagyon. A rendelet pedig semmiesetre sem akarhatja, hogy a kir. közjegyző ily esetben heteket igénybe vevő helyszini eljárást minden díjazás nélkül, ingyen végezzen akkor, amikor közbenjárásával esetleg milliókat érő vagyon (javadalom) leltároztatik.

Hogy a kir. bíróságok adott esetekben e vitás kérdésekben mily álláspontra helyezkednek, arról cikkírónak közvetlen tudomása nincs.

Dr. Tarján Béla,
tiszafüredi kir. közjegyző.

Az új svájci házassági vagyonjog.

(Folytatás.)

II. A házassági közösség.

1. A házasság legfőbb és minden körülmények között beálló jogi hatása abban öszpontosul, hogy magát a *házassági közösséget* hozza létre. Az ebből folyó kötelek csak részben jogi, részben azonban erkölcsi jellegűek. Utóbbiak felsorolása kimerítő és határozott alig lehet és nem is képezheti a törvényhozó feladatát. A német polgári tkv. tehát egészen mellőzi is, a svájci codex azonban, ép úgy mint némileg a mi Tervezetünk (94., 95. §§) is, a rövid utalást szükségesnek tartva, kimondja, hogy a házastársak a közösség javára egyetértően közreműködni és a gyermekekről közösen gondoskodni kötelesek és egymásnak hűséggel és támogatással tartoznak (182. §).

A házassági közösségben mindegyik házastársnak külön hely jut: a férj a házi kör feje, ő jelöli ki a házassági lakhelyt és lakást (183. §); a nőt illeti a házvitel (184. §). Oly meghatározások ezek, melyeknek a közösség alább tárgyalandó képviselője szempontjából már bizonyos jogi tartalmuk is van.

2. Önként értetődő, de külön is kimondatik (183. § 2.), hogy a férj köteles a nőt és gyermekeket illő módon (in gebührender Weise) eltartani. Természetes, hogy ezért a férjnek minden jövedelmi forrása, úgy keresete, mint vagyona felel. Ez a kötelezettség független ugyan attól, hogy közös háztartásban élnek-e a házastársak, vagy nem, de házon kívül nevének tartást nyújtani nem köteles a férj, ha a különélésre a nő adott okot (193. §). Kimondatik az is, hogy a nő viszonyaihoz és erejéhez képest a férjet a családról való gondoskodásban szintén támogatni köteles (184-ik § 2.), ez alatt azonban elsősorban csak a házban és esetleg a férj keresetében való személyes közreműködés értendő, míg a nő önálló keresetével és vagyonával való hozzájárulás az egyes házassági

sági vagyoni rendszerek szerint különbözőképen alakul. A férj kezelése és a vagyonszövetség rendszerénél a női lekötött vagyon és a közös vagyon hasznvétele a férjé, illetve, önként áll elő a női vagyonnak a háztartás költségeihez való hozzájárulása. A vagyonszövetség rendszerénél pedig külön ki van mondva (275. §), hogy a nő saját vagyonával hozzájárulni köteles a háztartás terheire és ugyanez áll (214. §) általában minden vagyonszövetségben, a nő fenntartott vagyonára is, tehát nevezetesen önálló keresetére. Ezért a férjtartásnak külön megállapítása, úgy amint a német ptk. (1360. § 2.) és a mi tervezetünk is (100. §) a férj vagyonszövetsége és keresetképtelensége esetére előírják, mint felesleges elmaradhat.

3. A házassági közösségben való szereplés nemcsak a házastársak között befelé, hanem harmadik személyekkel szemben kifelé is jelentőséggel bír. Megfelelően a házassági közösségben a házastársakat megillető helyeknek (l. fentebb 1. alatt), a *férj* a házassági közösségnek képviselője kifelé is és így önként értendő, de külön ki is mondatik, hogy minden vagyonszövetség mellett az általa elvállalt kötelezettségeiért személyesen felel (185. §); ellenben a *nőt* a képviselő rendszerint csak annyiban illeti, amennyiben a háztartás folyó szükségleteiről való gondoskodás forog fenn (186. § 1.). De ebben a körben ő is nem a férj, hanem magának a közösségnek képviselőjében jár el és hogy mindazonáltal ezen körbe eső cselekvényeiből a férj személyes felelőssége áll elő, nem a férj képviselésén, hanem azon alapul, hogy a háztartási terhek a férj által viselendők elsősorban. A *nőt* ezen rendes *házviteli képviselő* (*Schlüsselgewalt*) kívül tágabb képviselői jogosultság is megilleti, nevezetesen átmehet reá a férj képviselői joga egészen vagy részben, de csupán a férjnek kifejezett, vagy bizonyos rendkívüli esetekben (betegség, távollét) vélelmezendő beleegyezése alapján (189. §), vagy a férj kötelességmulasztása esetében, a képviselőnek bírői átruházása folytán (192. §). De akár a rendes, akár a rendkívüli tágabb körben, amíg a közösség képviselőjében jár el a nő, cselekményeiből személyesen nem ő, hanem csakis a férj lesz kötelezetté. A nőnek a közösség képviselőjében kívül általában elvállalt kötelezettségeiért való személyes felelőssége nem ide, hanem az egyes vagyonszövetségekbe tartozik, melyek különbözőségéhez képest a felelősség is, nevezetesen a szavatoló vagyon tekintetében, különbözőképen alakul.

Ha a nő képviselői jogosultságának körét túllépi, cselekvényei férjét nem kötelezik, de harmadik jóhiszemű személyekkel szemben ez csak akkor érvényesíthető, ha a túllépés általuk felismerhető volt (186. § 3.). A képviselőnek ezen befelé és kifelé való eltérő szabályozása érvényesül a további szabályokban is. A nő rendes képviselőjének korlátozása, még ha ahhoz a nő netán hozzá is járul, jóhiszemű harmadik személyekkel szemben hatálytalan (186. § 2.). Ha a nő a képviselői jogosultsággal visszaél vagy arra képtelennek mutatkozik, a férj kérelmére a bíróság azt tőle ugyan megvonhatja, de ennek jóhiszemű harmadik személyekkel szemben való hatályához, a megvonás közzététele szükséges (187. §). A megvonás csak bírői határozattal szüntethető meg és utóbbi szintén közzéteendő (188. §).

4. A nő cselekvőképességének külön kimondása szükségesnek nem találtatott, mindazonáltal idevág a törvénynek három rendelkezése:

a) Elismerése annak, hogy a házastársak ugyanolyan ügyleteket, mint másokkal, egymással is szabadon köthetnek. Mindazonáltal a nőnek azon ügyletei, melyeknek tárgyát a lekötött női vagyon vagy a közös vagyon képezik, vagy amelyek azoknak megterhelésével járnak, csupán a gyámhatóság jóváhagyásával köthetők, mely tehát ez esetekben a harmadik személyekkel szemben megkivánt férji beleegyezés helyébe lép (200. §).

b) Elismerése a nő képességének minden vagyonszövetség mellett, mindazonáltal azzal, hogy oly perekben, melyeknek tárgyát a női lekötött vagyon képezi, a férj perbe idézendő (191. §).

c) Elismerése a nő jogának arra, hogy minden vagyonszövetség mellett önálló hivatást vagy ipart folytasson, mindazonáltal csak addig, amíg ezzel a házassági közösség veszélyeztetve vagy károsítva nincs (190. § 1.). A férj önhatalmúlag a *nőt* ettől el nem tilthatja, hanem a nő kérelmére szükséges, hogy a bíróság a tilalmat megerősítse és harmadik személyekkel szemben a tilalom csak akkor bír hatálylyal, ha a bírósági intézkedés közzétéve lett (190. § 2., 3.).

A házassági közösségből folyó erkölcsi kötelezettségek a törvényben való hangsúlyozásának megfelel a házastársak kötelezettségei elleni fokozottabb védelemnyújtás is. A házassági kötelezettségek teljesítésének egyáltalán magánjogi kötelezettségekként való kikényszerítéséről ugyan szó nem lehet. De egyrészt bizonyos esetekben, még mielőtt végső consequentia gyanánt a válóperre

kerülne sor, módot kell nyújtani birói közbenjárás igénybevételére, melynek eredménye vagy a megfelelő házaselet helyreállítása, vagy ellenkező esetben a további eljárás részére a tényállás és jogi helyzet tisztázása. Erre szolgál a törvény azon intézkedése, hogy azon esetben, ha egyik házastárs a házassági köteleket megszegi vagy magaviseletével a másikat veszélynek, szégyennek vagy károsodásnak teszi ki, bírósági segély vehető igénybe, mely vagy abban áll, hogy a bíró a köteleességszegő házastársat megintja (192. §), vagy pozitív rendelkezésben is nyilvánulhat, midőn a bíró a sértett házastársnak megengedi, hogy a közösséget egyelőre megszakítsa, a vétkes házastársat pedig kötelezi, hogy házon kívüli pénzbeli tartást nyújtson (193. §).

Másrészt a házassági kötelek közül az, mely leginkább bír gyakorlati jelentőséggel, t. i. a férjnek kötelezettsége a családnak a házi körben való természetbeni eltartására, már direct kikényszeríthető. Erre szolgál az a rendelkezés, hogy amikor a férj feleségének vagy gyermekeinek gondját nem viseli, a bíró úgy a nőnek, mint a férjnek követeléseit, minden vagyoni rendszer mellett, egészben vagy részben a nő kezébe utalványozhatja (194. §). Míg tehát úgy a törvényes vagyoni rendszer, valamint a szerződés vagyoni közösségi rendszer a női vagyonnak is férj kezelésével egyértelmű: addig ezen birói intézkedéssel átmenetileg a nő lesz nemcsak saját, hanem a férj vagyonának és vagyoni közösség mellett a közös vagyonnak kezelője.

Mindezen birói intézkedések ideiglenes jellegűek és a sérelmes magaviselet megszüntével a bíróság által az illető házastárs kérelmére megszüntetendők (195. §).

6. A házassági közösség védelme nyilvánul abban a szabályban is, hogy a házasság fennállása alatt a házastársak egymás ellen való vagyoni igényeiket rendszerint végrehajtás tárgyává nem tehetik (196. §). Különösen áll ez a nő igényére a férj kezelése alatt lévő vagyona tekintetében. Ezen szabály alól azonban kivételeket kell tenni:

a) meg kell engedni a nőnek a férj elleni végrehajtás esetében a végrehajtáshoz való csatlakozást, ellenkezőleg az eredmény az volna, hogy a nő a férje kezelése alatt lévő vagyona erejéig felelne a férj tartozásaiért. A kivétel általánosságban mindkét házastársra vonatkozólag van kimondva (197. §);

b) ha törvénynél fogva vagy birói határozat folytán a házas-

társak között a vagyonekülönzés áll be, a kölcsönös igényeknek végrehajtás útján való kikényszerítését is meg kell engedni, ellenkezőleg az ezen intézkedéssel szándékolt védelem gyakorlati eredménynyel nem bírna (199. § 1.). Ugyanez áll a valamelyik házastársat terhelő tartási kötelezettségre is (199. § 2.);

c) a hitelezők érdekében ki kell mondani, hogy ha valamelyik házastárs csődbe jut vagy ellene sikertelen végrehajtás vezetetik, végrehajtás tárgyává tehetők a másik házastárs elleni igényei is (198. §).

A házassági közösség védelmének szempontja a törvény egyéb helyein is érvényesül. Idetartozik, hogy a cselekvőképességében korlátolt házastárs gondnokául rendszerint házastársa rendelendő ki; valamint az, hogy egyik házastárs halála esetében az esetleg folytatott vagyoni közösség feje mindig a túlélő házastárs.

—er.

(Folyt. köv.)

A tényleges birtoklási eljárás a gyakorlatban.

— Egy vidéki közjegyző tapasztalatai. —

Az 1886 : XXIX., 1891 : XVI. és 1892 : XXIX. t.-cikkék és ezek alkalmazására kibocsátott számtalan ministeri rendeletek a tényleges birtoklás útján tulajdonjognak telekkönyvi bejegyzéséről, a telekkönyvi bejegyzések helyesbítéséről és a tkvi átalakításokról szólnak. Készséggel ismerem el, hogy ezen törvények a jelenlegi rendezetlen telekkönyvi állapotaink mellett rendkívüli fontossággal bírnak, nagy előnyt s nagy hasznot nyújtanak mindazon jogszerű tulajdonosoknak, kik rendszerint elhanyagolás folytán, hiányos okmányaik alapján, vagy egyáltalában okiratok hiányában a telekkönyvi jogot huzamos éveken keresztül nem voltak képesek megszerezni, míg ezen törvények kedvezménye mellett, ha a tényleges birtoklást a meghatározott időtartamra igazolni tudják, megszerezhetik rövid úton a telekkönyvi tulajdonjogot. Csakhogy ezen törvényeink is, — mint majd mindegyik — hiányosak, különféle módon magyarázhatók s az elszórt ministeri rendeletekkel oly komplikálttá lettek, hogy az elintézésre nézve biztos irányt a bírónak nem képesek nyújtani.

Ezen hiányos törvények és egymásnak ellentmondó rende-

leteknek tehát következménye az, hogy a *biró teljes önkénnyel járhat el*, még pedig azért, mert az eljáró biró intézkedése ellen *semmiféle jogorvoslatnak helye nincs*, — másodsor pedig azért, mert alapjában véve — majd kivétel nélkül igazat adván a *kérelmező félnek — nincs ki ellentmondjon, nincs ki megtámadja a birói intézkedést.*

Ennek a következménye tehát az, hogy a telekkönyvi járásbiró teljes önkénnyel rendezhet a tényleges birtoklás alapján minden adásvételi, csere, ajándékozási, zálogjog-kitörlési, sőt hagyatéki ügyet is. Ehhez azonban elsősorban az kell, hogy a nép ezen áldásos törvényt megismerje és a törvény kedvezményét igénybe vegye. És ez az állapot már bekövetkezett. A községi jegyzők lassanként tudatára jöttek ezen áldásos törvénynek, melynek igénybevételel helyrehozhatják azon mulasztásaikat, melyeket a nép ellen elkövettek akkor, midőn nyakra-főre készítették az adásvételi és csereügyleteket, osztályos egyezségeket, amely munkáért a népet jól megfizették s évtizedekig hevertették az ügyeket, mert ismeretlen s általuk át nem hidalható telekkönyvi akadályok miatt a telekkönyvi átíratást a felek folytonos zaklatásai daczára sem voltak képesek keresztülvinni. Most végtére olcsón rendezhetik ezen ügyeket, mert a felek szívesen áldoznak még 10—15 frtot, csakhogy végtére rendbejőjjön birtokállapotuk, s ilyen ügyekre tekintettel van a biróság is, miután viszonzásul a jegyző egy nagy halmaz új ügyet terel rendezés alá.

Tehát megkezdődik egy községben a tényleges birtoklás alapján tkvi átíratás először egy-két ügyben. Az előjáróság és az érdekelt felek erről tudomást szerezvén, terjesztik a nép közt a törvény ezen áldásos intézkedését, és csakhamar újabb felek jelentkeznek. Három-négyszeri kinntlélet után már annyi előjegyzést kap a telekkönyvvezető, hogy minden községben délelőtt vagy délután meg kell, vagy meg kellene hetenként jelennie legalább egyszer a járásbirónak a telekkönyvvezetővel, ahol a nép már mint valami csodaorvosokat epedve várja őket telekkönyvi ügyeik rendezése végett. Egy ilyen eljárás díja a törvényben elő van írva, de a gyakorlatból tudom, hogy egy 20 km. távolságú községben minden ügy után 40 koronát tesz ki. A járásbirónak a törvényen alapuló ezen mellékkeresete ellen kifogás nem tehető, azonban veszedelmes háttéré is van ezen eljárásnak főként a közjegyzőkre nézve. Ugyanis ezek elesnek lassanként egészen a bonyolult telek-

könyvi állapotok rendezésétől, amely téren eddig sok megbízást kaptak, továbbá akarva, nem akarva, közvetlenül vagy közvetve a nép előtt abba a látszatba kerülnek, hogy telekkönyvi ügyeiket jól elvégezni nem tudják, hanem arra csak a járásbiró képes. A *senki által nem ellenőrizett* tényleges birtoklási eljárás elveszi a közjegyzők jövedelmének tekintélyes részét, amennyiben a senki által nem ellenőrzött s nem kifogásolt, széles mederben folytatott eljárás által, a *hagyatéki tárgyalások tekintélyes részétől is elesnek*, sőt a közjegyzői kényszer alá tartozó *házastársak közötti jogügyletek is bevonatnak* a tényleges birtoklási eljárásba. De szolgájanak felvilágosításul a példák. Volt egy 10,000 kor. értékű hagyaték, melyben, midőn a tárgyalás napja elkövetkezett, nem jelent meg senki s a községi jegyző röviden azt jelentette, hogy két nappal azelőtt kinnt volt a járásbiró és átírta az ingatlanokat a *vevőkre*. Nem tehettem egyebet, mint az ügyet mint tárgyataltan visszaterjeszteni. A bonyolultabb hagyatéki ügyeimet léptenyomon függőben kell tartanom, mert a járásbiró beleavatkozik tényleges birtoklás útján rendezni a zavart telekkönyvi állapotokat. Jóllehet engem illetve ezen eljárás, eltűröm, mert így az ügy könnyedén rendezve lesz, míg ha én kezdeményezem a tényleges birtoklási eljárást, akkor az minden erőfeszitésem mellett sem sikerül, mert tapasztalataim alapján attól kell tartanom, hogy visszatásítja a járásbiró mint telekkönyvi biró, úgy látszik meg nem engedhetőnek találva, hogy a járásbiró helyett a közjegyző is keresztülvihessen ilyen ügyet.

Hogy milyen arányokat vesz a járásbirák nem ellenőrzött eljárása a tényleges birtoklási ügyekben, még felhozok erre pár példát a szomszéd járásból. Itt a két albiró jár ki a községekbe a szegény nép telekkönyvi ügyeinek rendezése végett. Egy hagyatéki ügyben az özvegy, házastársi és az oldalági rokonok törvényes oldalági örökösödési jogcímen szálltak egymással perbe, mely 9 évig elhúzódott. Ekkor beleuntak a perlekedésbe a felek és ügyvédek is, s egyesítésre léptek, melynek folytán felhívták a per tárgyát képező ingatlan vevőjét, hogy jőjjön be, fizesse le a még nála levő 100 frtot és kiadják neki az adásvételi szerződést. A vevő megjelenik a felperesi ügyvédnél s bemutatja a végzést, melynélfogva már *3 esztendeje* telekkönyvi tulajdonosa az ingatlannak tényleges birtoklás útján s a 100 frt a költségekre felment. Ugyancsak itt történt, hogy egy fél kölcsönt kért ingatlanaira, de ez csak oly feltétellel

lett neki megszavazva, ha arról kitöröltet egy régi — még a 60-as évekből származó — betáblázott terhet. A fél megbízta a pénzügyi ügyvédét az eljárással. Ez felvétette az elhalt hitelező halálesetét, hosszú kutatás és utánjárás után, és hagyatéki eljárás útján akarta rendezni az ügyet, de időközben megjelent a fél az ügyvédnél s felmutatta a hitelesített tkvi kivonatát, melyből kitűnt, hogy a teher már ki van törölve. Kérdésére a fél előadta, hogy véletlenül bent volt a község házában látván, hogy csak 17 frtba kerül egy átírás, kérdezte a telekkönyvvezetőt, hogy az ő terhet ki lehetne törölni? Igenlő választ kapván, lefizette a díjat s rövid időre meg is kapta a kitörlési végzést.

Meg kell jegyezni, hogy én csak egypár itteni és szomszédos járásbani dolgot referálok, hogy miként megy az egész országban, azt nem tudom, de hiszem, hogy ép így.

Szólnom kell még a tényleges birtoklás útjani tulajdonszerzésnek egy másik neméről is, t. i. az új helyszínelés és telekkönyvi átalakításokról.

A járásbíró a telekkönyvvezetővel együtt egy-két hónapra kimegy az illető községbe és a helyszíneléssel összezsugorolja a községi telekkönyvek rendezését és átalakítását. Az egyik félnek az az óhajta, hogy a birtok egészen feleségére legyen írva, a másiké, hogy közös birtokos legyen második feleségével, a harmadiknak, hogy a birtok egyenesen a fiukra és menyükre jöjjön, mert ez utóbbinak készpénzhozománya volt. Itt mindenütt közjegyzői okirat kellene, de közjegyző még ilyen esetekben okiratot soha fel nem vett. Hogy itt minő díjakat szed a telekkönyvvezető, az az illető egyének vagyoni állapota, az eset fontossága és sürgösségétől függ.

Megjegyzendő, hogy a törvény szerint az ilyen helyszínelés és átalakításokra a közjegyzők is kiküldhetők. De merem állítani, hogy a törvény fennállása óta az egész országban ilyen *functióval még nem bíztak meg egy közjegyzőt sem!* De különben is a törvény ezen rendelkezése illusorius, mert hiszen a közjegyző minis-teri engedély nélkül nem is tölthetne székhelyén kívül 6—8 hetet, és mert az ilyen *functio* nemcsak hogy nem emelné, hanem inkább leszállítaná a közjegyző tekintélyét.

Most, hogy az igazságügyi kormány által kilátásba helyezett telekkönyvi *codex* remélhetőleg közeli időben a törvényhozás elé kerül, fenti tapasztalataim közlésével talán hozzájárultam azon meg-

győződés megérleléséhez, hogy telekkönyvi állapotaink rendbehozása és rendezettségük állandósága másképp mint az ingatlanok tulajdonának átruházására felállítandó közokirati kényszer útján nem biztosítható.

Hagymássy Károly
paksi kir. közjegyző.

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

26. A csődbiztos végzésének részbeni változtatása mellett a leltározási költségek és díjak . . . kir. közjegyző részére 1 félnapra à 10 kor., 5. egész napra à 16 kor., a többi felszámított 11 félnapra à 6 kor. és 49 egész napra à 10 kor., összesen 646 kor.-ban állapítatnak. Mert az 1880:LI. t.-cz. 26. §-a értelmében közjegyzőnek, mint birói megbizottnak, csődtömeg leltározásáért, ha a tárgyak értéke 1000 koronát meg nem halad, félnapra 6 kor., egész napra 10 kor., 1000 koronát meghaladó értéknél pedig félnapra 10 korona, egész napra 16 korona munkadíj jár. Miután pedig az 1000 korona értékhatár nem a leltározott egész vagyonnak, hanem az egyes napokon leltározott tárgyak értékére vonatkozik és a bemutatott csődleltár szerint 1000 koronát meghaladó értékű tárgyak csakis 1905. máj. 1—6-ig leltározottak, míg a következő napokon leltározott tárgyak értéke az 1000 koronát meg sem közelíti, azért csakis a máj. 1—6-ig foganatosított leltározásért volt félnapra 10, egész napra 16 korona megállapítandó, a többi napokon foganatosított leltározásért ellenben a fentebb idézett törvénycikk értelmében félnapra csak 6 korona és egész napra csak 10 korona volt megállapítható. Anyagszerekért közjegyző részére díj megállapítható nem volt, mivel e czímen díj az 1881:LI. t.-cz. 25. § értelmében nem illeti. (Gyulafehérvári kir. tszék 6355/1905. sz. a.)

A kir. törvényszéknek . . . kir. közjegyző díjainak megállapítását tárgyzó része megváltoztattatik s nevezett közjegyző részére félnaponként 10 kor. és egész napra 16 kor., összesen 984 kor. állapítatik meg. Mert az 1880:LI. t.-cz. 25. §-a értelmében a közjegyzőt, mint birói megbizottat a csődtömeg leltározásáért járó díjak megállapíthatása céljából nem azt az értéket kell alapul venni, amit az illető napokon a kiküldött leltározott, hanem a leltári összes cselekvő vagyonnak értékét, mert az idézett szakaszban érintett „tárgyak értéke“ alatt ezt kell érteni, miként hagyatéki ügyekben is, ahol a kir. közjegyző szintén birói megbizott, a díjszámítás alapja: a hagyatéki vagyon leltári értéke (id. t.-cz. 22. §, 1886:VII. t.-cz.

32. §). A kir. közjegyző által felszámított összeg tehát megállapítandó volt. (Kolozsvári kir. tábla 1905. december 5. 4404. sz.)

*

27. Felperes az ajándékozási okirat érvényét azon alapon támadta meg, hogy annak tartalma a szerződő felek akaratának meg nem felel, mert az okiratba foglalt 1200 korona összeget ő alperesnek, mint jegyesének, hitbér címén kötelezte és hogy az közjegyzői okiratba nem foglaltatott. Felperes azt, hogy az okirat tartalma a felek megegyezésének meg nem felel, tanukkal kívánta bizonyítani. Amint az elsőbíróság ítélete indoklásában a tanuk vallomásait helyesen ismertette és mérlegelte, a tanuk vallomása a felperes állítása mellett bizonyítékul el nem fogadhatók; és ennél fogva a felek közti jogügylet jogi minősége csakis az okirat tartalma szerint bírálendő el, aszerint pedig kétségtelenül a felek közt létrejött jogügylet ajándékozás. Az ajándékozás tekintetében pedig eldöntendő első kérdés az, hogy a kérdéses okiratba foglalt jogügylet élők közötti vagy halálesetre szóló ajándékozás-e? Az okirat tartalma szerint az ígéret teljesítése halálesetre van kikötve: ennek alapján tehát kétségtelenül megállapítható, hogy miután az ajándékozás halálesetre szól, az okirat törvényessége tekintetében az 1886: VII. t.-cz. 22. § e) p. rendelkezése alá esik-e? Erre nézve a kir. Curia is megállapítja, hogy az idézett § rendelkezése csakis élők közötti ajándékozás esetére vonatkozik. Ezek szerint, minthogy az A) a. okirat az 1876: XVI. t.-cz. 33. §-ában a halálesetre szóló ajándékozásra megállapított alaki kellékeknek megfelel: felperes helyesen utasított el. (Curia 1906. december 5. 7745/1905. sz.)

*

28. Az 1876. május 17-én kelt M/a. magánokiratot az örök-hagyó és a felperes már mint házastársak ezen minőségükben állították ki, ez a jogügylet azonban, minthogy annak érvényességéhez az 1874: XXXV. t.-cz.-nek akkor még hatályban volt 54. §-a szerint közjegyzői okirat kívántatott meg, érvénytelennek tekintendő; mindazonáltal a felperes részéről az M/a. alapján nem követelhető írott hitbér helyett felperesnek mégis a törvényen alapuló hitbérhez való követelési joga férje elhunytával ennek örökösei irányában feleledvén, tekintettel arra, hogy felperes nem is állítja azt, hogy elhalt férje a nemesi rendhez vagy a volt kiváltságos osztályok valamelyikéhez tartozott volna: felperes javára csakis 80 korona mint a volt jobbágy feleségét illető törvényes hitbér, külön kérelem nélkül is megítélendő volt. (Curia 1906. november 28. 1232/1905. sz.)

Hagyatéki eljárás.

29. A kir. Curia mindkét alsóbíróság ítéletét megváltoztatja, felperest a néhai T. I. ismeretlen örököseinek perbevonása elmulasztása miatt keresetével elutasíthatónak nem találja és az első-

fokú kir. törvényszéket a pernek érdemleges elintézésére utasítja, mert a keresetbe csatolt haláleseti felvétellel kimutattatott, hogy a végrendelet hátrahagyása nélkül elhalt T. I.-nak alperesek törvényes leszármazói, evvel pedig kizárólagos törvényes örökösök minőségük bizonyítottán, ily minőségükben helyesen vonattak perbe és így az ismeretlen örökösöknek ügygondnok útján való perbevonásuk nem szükséges. (Curia 1906. december 6. 1371/905. sz.)

*

30. I. A kir. ítélőtábla az elsőbíróság végzésének azt a neheztelt részét, mely szerint a hagyatéki az özvegyi joggal terhelve adatott át, hogy az özvegy az évi jövedelemnek az évi 3600 korona járadékot meghaladó részére vonatkozóan számadásra nem köteleztetett, hogy a hagyatéki ingatlan hasznélvezetére a zárlat el nem rendeltetett, végül hogy a hagyományok az özvegyi hasznélvezeti jogra bekebelezés által nem biztosítottak és hogy annak megállapítása iránt, hogy a hagyományok a tömeg jövedelméből törlesztendő-e, vagy a hagyatéki állagát terhelik-e, és joga van-e a hagyományosoknak eziránt biztosításra, ezek az özvegy és az örökösökkel szemben a törvény rendes útjára utasítottak, és hogy a végrendeleti örökös az összes örökösödési illeték és a kir. közjegyző díja és költsége viselésére köteleztetett, helybenhagyja.

II. Ellenben az elsőbíróság végzésének azt a további neheztelt részét, mely szerint a vakok országos intézete javára 2000 korona hagyomány erejéig a zálogjog a hagyatéki ingatlanra, úgy ezen 2000 korona után a 4°/o kamat és a hagyatéki ingatlan fentartása és a törlesztés kölcsön kamat- és tőketörlesztés kötelezettsége az özvegyi hasznélvezeti jogra bekebelezés által való biztosítása megtagadtatott, megváltoztatja akként, hogy a Budapest főváros pesti részének 3633. számú telekkönyvi betétében 3598. helyrajzi számú ingatlanra a tulajdonjognak a budapesti lelencház létesítésére és fentartására szolgáló alapítvány javára leendő bekebelezésével egyidejűleg a zálogjogot 2000 korona hagyományösszeg erejéig a vakok országos intézete javára, úgyszintén az özvegyi hasznélvezeti jognak az említett ingatlanra való bekebelezésével egyidejűleg ezen özvegyi hasznélvezeti jogra a zálogjogot a fenti 2000 korona után 4°/o kamat erejéig a vakok országos intézete javára, és azon kötelezettséget, hogy az özvegy viseli a fenti ingatlan fentartási költségeit és a törlesztés kölcsön kamat- és tőketörlesztés terheit, az ingatlan jövedelméből bekebelezni rendeli.

Indokok: Az elsőbíróság végzésének fent I. pont alatt megjelölt neheztelt részét az abban arra vonatkozóan felhozott indokok alapján és még azért kellett helybenhagyni, mert ha csupán az özvegyi jog a vita tárgya, az 1894. évi XVI. t.-cz. 81. §-a értelmében a hagyatéki átadandó az özvegyi joggal terhelve és az özvegyi jog az örökös tulajdonjogával egyidejűleg telekkönyvileg

bekebelezendő és az örökös az özvegyi jog megszorítását csak a törvény rendes útján követelheti, és ez az örökösödési eljárás során nem teljesíthető, továbbá mert a hagyatéki ingatlant az özvegy az özvegyi haszonélvezeti jogon tartja birtokban s így az 1894. évi XVI. t.-cz. 92. § 3-ik bekezdése szerint arra a zárlat el nem rendelhető s ebből folyóan az özvegy által eddig beszédett jövedelemre nézve a számadásadásra sem kötelezhető, az özvegyet a takarékbetét megilletvén a végrendelet szerint, melyet az örökös és hagyományosok is igényeik alapjául elfogadtak, tehát az özvegy arra, hogy azt bírói letétbe helyezze, ezen úton nem kötelezhető; végül mert az özvegy ahhoz hozzá nem járult, hogy a hagyományok az özvegyi haszonélvezeti jogra bekebelezés által biztosítsanak, és mert a hagyományok, valamint azok biztosítása is az örököstől keresettel követelhetők s miután a hagyományok e részben az örökös és az özvegy által vitássá tették, azok az 1894. évi XVI. t.-cz. 82. §-a utolsó bekezdése értelmében csakis a törvény rendes útján követelhetők, és mert az örökös által elfogadott végrendelet szerint az illetéket és a hagyatéki eljárás költségeit az örökös tartozik viselni és ez tartozik még a kir. közjegyző díjait és költségeit is az 1894. évi XVI. t.-cz. 121. §-a értelmében fizetni.

Ellenben az elsőbíróság végzésének fent II. pont alatt megjelölt neheztelt részét megváltoztatni kellett; mert a hagyomány az 1894. évi XVI. t.-cz. 82. § harmadik bekezdése szerint a hagyományos kérelmére a hagyatéki ingatlanon bekebelezés által biztosítandó, ezt pedig a közalapítványi kir. ügyigazgatóság a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyv szerint a vakok országos intézetének 2000 korona hagyományára nézve kérte, a végrendelet pedig a biztosítást ki nem zárta, — és mert az özvegy a hagyaték tárgyalási jegyzőkönyv szerint özvegyi jogának egészében való elismerése esetén a fenti hagyomány után 4⁰/₀ kamat fizetését, továbbá a hagyatéki ingatlan fentartását, úgy a törlesztéses kölcsön után a kamatfizetést és a törlesztéses kölcsön tőketörlesztését is a kötvény értelmében teljesíteni kötelezettséget vállalt s miután özvegyi joga terhével adatott át a hagyatéki ingatlan, ebből folyóan ezen elvállalt kötelezettség tekintetében a rendelkező rész II. pontja értelmében a biztosítási intézkedést az özvegyi haszonélvezeti jogon elrendelni kellett. (Budapesti kir. tábla 1906. november hó 14. 8732/1906. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

31. Az A) alatti végrendeletre vonatkozóan felperes az ügyvédi mulasztást abban találja, hogy negyedrendű alperes a végrendelet alaki érvényességét az alapperben az 1876: XVI. t.-cz. 1. §-ának b) pontja alapján is meg nem támadta, tehát hogy az alappereset nem fektette arra a jogalapra is, hogy mivel a végrendeleten csak három tanu szerepel, az nem felel meg a törvény-

helyben előírt alaki kelléknek. A negyedrendű alperesnek az a vitatott mulasztása azonban nem vonható az 1881: LIX. t.-cz. 69. §-ának 1. pontjában említett ügyvédi mulasztás fogalma alá, mert a perújítási kereset perorvoslat lévén, annak, mint ilyennek, más jogalapja nem lehet, mint az alapperesnek; miből folyólag az alapperben vesztés felperes, a dolog természeténél fogva csakis az alappereset jogalapjára döntő befolyással bírt ügyvédi mulasztás alapján élhet perújítással, vagyis az alapperben eljáró ügyvédnek olyan mulasztása miatt, amely szerint ez az alappereset jogalapját bizonyító valamely tényközlést kellő helyen fel nem hozott, vagy valamely rendelkezésére bocsátott bizonyítékot elő nem terjesztett, avagy valamely a jogalapot támadó ténybeli állítást kellő helyen meg nem tagadott. Minthogy pedig negyedrendű alperesnek vitatott mulasztása ily mulasztásnak nem tekinthető: a perújítás esete az A) alatti végrendeletre vonatkozóan sem forog fenn s a felperes keresete tulajdonképen új jogalapra fektetett önálló keresetnek tekintendő; azonban azzal, mint ilyen el is volt utasítandó, mert felperes az előző perben az A) alatti végrendelet alaki kellékek hiánya miatt kérvén érvénytelennek kimondani, köteles volt mindazokat a nyilvánvaló és már akkor felismerhető alaki kellékhiányokat, amelyek az érvénytelenség megállapítását maguk után vonhatják, alapperesetében felsorolni. Minthogy pedig az A) alatti végrendeletnek az az alaki hiánya, hogy azon csak három tanu szerepel, magából a végrendeletből szembeszökően nyilvánvaló s ekként felperesnek módjában állott, hogy azt már alapperesetében érvényesítse és minthogy ezt az alapperesetben ennek dacára nem érvényesítette: a végrendelet alaki érvényét a jelzett alapon újabb keresettel többé meg nem támadhatja. (Curia 1906. október 24. 2669/1905. sz.)

*

32. Felperes és az alperes jogelődük hagyatékában osztályegységet kötöttek s e hagyatékából való kielégítésként részesültek felperesek a telekkönyvvezetlen új osztályföldekben. Ezen új osztályföldek bírói határozattal felperesektől elvették. Ezen elvett földekért a többi örökös, akik az osztályban résztvettek, szavatossággal, kárpótlással tartoznak örökségük erejéig. (Curia 1906. december 5. 4425/905. sz.)

*

33. Alperesnek közszerzemény iránti viszonkeresetét az alsó-bíróságok elsősorban kereshetőségi jog hiányában azért utasították el, mert a házasság megkötésének idejékor a felperes — a férj — porosz alattvaló volt, alperes pedig nem bizonyította azt, hogy a porosz törvények szerint a nőt közszerzeményi jog illeti meg, ezenkívül a házasság Kolozsvárt, az ált. polg. törvénykönyvnek hatályossági területén kötött, tehát a magyar törvényeknek a nő közszerzeményi jogára vonatkozó rendelkezései az alperesre nem

alkalmazhatók, de ha ezek kiterjednének is alperesre, a felperes állásánál fogva alperest, mint a nemesek egy tekintet alá eső honoratior nejét, közszerzemény iránti jog nem illeti meg.

A peres házastársak magyar állampolgárok, akikre az 1894: XXXI. t.-cz. rendelkezései kötelezők és ezen törvény 73. §-ának *b*) pontja szerint bírői felbontással a házasság megszűnik, a 134. § szerint pedig a házasság felbontása esetében, a házastársak vagyoni viszonyaira, amennyiben ezen törvény mást nem rendel, az érvényben levő jogszabályok alkalmazandók és ez utóbbiak szerint a közszerzemény iránti jog a házasság megszűntével érvényesíthető.

Tekintve már most, hogy az 1894. évi XXXI. t.-cz. 114. §-a szerint magyar állampolgárok házassági perében csak a magyar bíróság ítélete hatályos és az eljárásra az 1868. évi LIV. t.-cz. 36. §-a szerint, figyelemmel az 1894: XXXI. t.-cz. 136. §-ára, azon törvényszék illetékes, amelynek területén a házasfeleknek állandó és utolsó együttlakásuk volt, amelytől eltérésnek az 1868. évi LIV. t.-cz. 53. §-ának *c*) pontja szerint helye nincs; tekintve továbbá, hogy a jelen perbeli, peres házasfeleknek állandó és utolsó együttlakásuk Budapesten volt, tehát házassági perükben az eljárás a budapesti törvényszék hatáskörébe tartozik és ekként vagyoni jogi viszonyaikra nézve is a Magyarországon érvényben levő jogszabályok alkalmazandók, mert az 1894. évi XXXI. t.-czikk olyan rendelkezést nem tartalmaz, mely szerint az utóbb magyar állampolgárokra lett külföldiek által Magyarországon, illetve az 1894: XXXI. t.-cz. hatályossága területén kötött házasságok felbontásánál, a vagyoni viszonyok, a peres házastársak korábbi házájában avagy a házasság kötése helyén érvényben levő törvények szerint bírálendók el;

tekintve végül, hogy a felperes iparos, aki egy mechanikai tanműhelynek tulajdonosa, mint ilyen a kormánytól nyert államsegély ellenében iparostanonczokat szakmájában gyakorlatilag kiképezni és őket elméleti oktatás céljából az állami mechanikai és órásiipari szakiskolával kapcsolatos szakirányú tanoncziskolába járattatni köteles, nem sorozható azon honoratiorok közé, akiknek nejét a magyar törvények szerint közszerzemény nem illeti meg:

mindezen okoknál fogva, alperesnek a közszerzemény iránti keresetesség, illetve viszonykereseti jogát megállapítani kellett. (Curia 1906. október 23. 7650. sz.)

*

34. Ha a férj után maradt ingatlanok közt erdő is van, úgy az özvegyet özvegyi haszonélvezeti jogánál fogva az erdő hasznának az állag sérelmével nem járó korlátlan élvezete a törvénynél fogva megilleti ugyan, ezzel szemben azonban a tulajdonosnak a tulajdonjogból folyólag joga van ahhoz, hogy a haszonélvezetnek oly módon való szabályozását követelje, amely a további értékcsökkenést kizárja, egyúttal azonban alperes részére a teljes haszon-

nak élvezését biztosítja. A tulajdonosnak aziránt előterjesztett kérése, hogy az erdő fáit az erdő felújítása nélkül eladassanak s a befolyandó vételár neki adassék át, ennek nem felel meg. (Curia 1906. november 22. 766. sz.)

*

35. Abból a körülményből, hogy a felperes által követelt ingóságokat felperes mint alperes háztartása a közös háztartás céljaira vitte férje házához és azok természetöknél és rendeltetésöknél fogva a házaselet kényelmesebbé tételére és a házastársak közös használatára vannak rendelve, megállapítható, hogy hozományt képeznek és azokat a házassági kötelék fennállása alatt a felperes vissza nem követelheti. (Nagyváradai tábla 1906. szeptember 19. G. 74. sz.)

*

36. A per adatai szerint a t—i telek H. I. és neje örökhagyók által házasságuk tartama alatt szerzetett s a rajta levő ház ugyan csak a házasság tartama alatt építettett, ennél fogva ez az ingatlan az örökhagyó közszerzeményének tekintendő; az a körülmény pedig, hogy H. I. örökhagyó az első- és másodrendű alperesektől, mint neje szüleitől hozományul kapott 5,400 K-át fordította állítólag az ingatlan megvételére s a rajta levő ház felépítésére, első- és másodrendű alperest csak arra jogosítja fel, hogy az ingatlanba állítólag befektetett hozománynak kifizetését követelhessék; eszerint nyilvánvaló, hogy a jelzett körülmény nem szolgálhat alapul arra, hogy az ingatlan a hozományt helyettesítő ági vagyónként első- és másodrendű alpereseknek megítéltessek, nem annál kevésbé, mivel annak a hagy. leltár szerint 10,000 K-ra becsült értéke az állítólagos 5,400 K hozományt jelentékenyen meghaladja. De a jelzett körülmény nem szolgálhat alapul arra sem, hogy az ingatlan a H. I. nevére írt $\frac{1}{2}$ részére nézve a H. I. tulajdonjoga töröltessék s arra nézve a tulajdonjog néh. H. I.-né nevére kebletessék be; mert a készpénzhozomány a férj kezéhez adásával ennek tulajdonává válván, H. I. az állítólag neki hozományul átadott készpénzzel tetszése szerint rendelkezhetett s így jogosítva volt az ingatlan felerészére nézve a maga tulajdonját bekebelezni. Minthogy a kifejtettek szerint a jelzett ingatlan a néh. H. I.-né hagyatékához tartozó $\frac{1}{2}$ része nem az első- és másodrendű alperesektől származó ági vagyón, hanem szerzemény, melyben a végrendelet és leszármazók hátrahagyása nélkül elhalt örökhagyó után az id. törvénykezési szabályok 14. §-a értelmében a hitvestársi öröklési jog az örökhagyót túlélte férjét H. I.-t illeti meg; és minthogy úgy erre a vagyónra, mint az ingatlanra H. I. nevére írt másik felerészére nézve a végrendelet és leszármazók hátrahagyása nélkül elhalt H. I. után felperesek, mint az örökhagyónak legközelebbi oldalrokonai vannak az öröklésre hivatva, kétségtelen, hogy az egész ingatlanra nézve az örökösödési jog felpereseket

illeti meg. Arra az esetre, ha felperes keresetének csak részben is hely adatnék, első- és másodrendű alperes 5,400 K hozomány s jár. iránt viszonykeresetet támasztottak, melyre nézve azonban az alsóbiróságok érdemileg nem határoztak; minthogy pedig a viszonykereset a keresettel együtt bírálendő el: az alsóbiróságot a rendelkező rész értelmében további eljárásra kellett utasítani. (Curia 1906. november 2. 6986/905. sz.)

*

37. A fennálló jogszabályok értelmében a férj, mint a család feje, a vele közös háztartásban élő neje vagyonának kezelésére feljogosítottnak tekintendő mindaz ideig, míg a nő a kezelés jogát férjétől kifejezetten el nem vonta. A férj ennél a jogánál fogva a női külön vagyon kezelése tekintetében jogosítva van önállóan eljárni és a kezeléssel folyóan mindazokat a joglépéseket megtenni, amelyek a dolog természete szerint a vagyon kezelésével együtt járnak. Ezen jogszabály alapján a férjnek kétségtelenül joga van ahhoz, hogy a nejét illető nyakéknek közös birtoklásukból történt eltulajdonítása miatt, az annak visszaszerzésére irányuló törvényes lépéseket, ideértve az eltulajdonításból eredő kárkövetelés érvényesítését is, önállóan megtehesse. (Curia 1906. december 20. I. G. 317. sz.)

*

38. Ha concludens tények nem nyújtanak alapot annak a megállapítására, hogy a szerző felek, akik a szerződéskötés helyén mindketten külföldiek voltak, a szerződéskötés helyén érvényben volt törvények rendelkezéseit ismerték és jogügyletüket annak az alapul vételével kötötték meg, — a nemzetközi magánjog locus regit actum szabálya kötelmi jogi szerződésre nem alkalmazható, hanem a jogviszony a szerződő felek hazai joga szerint bírálendő el. (Curia 1906. december 18. 7674/905. sz.)

*

39. A bűnvádi feljelentésnek anyagi ellenérték ellenében visszavonása iránt való megállapodás csak abban az esetben tekinthető a jó erkölcsökbe és mint zsarolás a büntető törvénybe ütköző cselekménynek, ha a feljelentés teljesen alaptalan, a kikötött anyagi ellenszolgáltatásnak pedig szintén nincsen jogos alapja. De abban az esetben, midőn a feljelentőnek bírói ítélettel még jogerősen el nem döntött követelése vagy igénye volt: ennek a feljelentett személy részéről elismerése vagy kiegyenlítése ellenében a feljelentő részéről tett az az engedmény, vagy a vele szemben kikötött az a feltétel, hogy a bűnvádi feljelentést visszavonja, amit a B. T. K. 116. §-a a magánfélnek jogként kifejezetten biztosít, a jó erkölcsökbe nem ütközik még akkor sem, ha a felek nemcsak a visszavonó kérelem beadását kötötték volna ki, hanem esetleg azt is, hogy a feljelentő mindent el fog követni a bűnügy befejezése érdekében. (Curia 1906. december 11. I. G. 437. sz.)

*

40. Az alperes részére a borsodi bányatársulat ellen balésetből eredő kártérítés címén megítélt évi 468 korona életjáradék az alperesre nézve életfentartásának forrásául szolgáló törzsvagyont képez, mely felett a kiskorúnak atyja s maga a kiskorú, tekintettel az 1877. évi XX. t.-c. 20. §-ának d) pontjában foglalt rendelkezésre, gyámhatósági jóváhagyás nélkül érvényesen nem rendelkezhetett. Ennélfogva az A) alattiban foglalt az a rendelkezés, mely szerint az alperes édesatyja s ma az alperes a per útján kértérisül nyerendő összegnek egy negyedrészt felperes részére ügyvédi jutalomdíjúl az alperes kiskorúságában kötelezték s ekként a perben nyerendő törzsvagyonnak negyedrészt előre elidegenítették, miután az gyámhatósági jóváhagyást nem nyert, az alperesre nézve kötelező nem lévén, felperes az abban kikötött jutalomdíjat sem követelheti. (Curia 1906. május 15. 2227/1905. sz.)

*

41. Az 1868: LIV. t.-cz. 89. §-a értelmében bemutatandó ügyvédi meghatalmazásnak minden kétséget kizáróan arra a perre vonatkozóan kiállítottak kell lenni, amely per ennek a megbízásnak az alapján megindított. Minthogy a hagyatéki iratok közül kivett és utólag B) alatt bemutatott meghatalmazás szövegéből csak az tűnik ki, hogy az a megbízó fél apjának a hagyatéki ügyében való eljárásra adatott; és minthogy ekként ez az okirat nem foglal magában megbízást arra nézve is, hogy a megbízott ügyvéd ennek a meghatalmazásnak az alapján érintett hagyatéki ügyből folyó örökösödési pert is megindíthassa: helyesen ítél az elsőbiróság, midőn a felebbező ügyvédet a B) alatti meghatalmazás alapján a jelen per megindítására feljogosítottnak nem tekintette és ennek következtében a kérelmére kirendelt ügygondnok költségében elmarasztalta, miért is annak megjegyzése mellett, hogy a felebbezéshez csatolt okiratok, melyek az elsőbiróságnál elő nem fordultak, az 1881: LIX. t.-cz. 29. §-a értelmében figyelembe nem vehetők, az elsőbiróság ítéletének felebbezett részét az itt előadott, valamint vonatkozó saját indokainál fogva helybenhagyni kellett. (Curia 1907. január 8. 7805/1905. sz.)

*

42. Az alsóbiróságok kereshetőségi jog hiányában azon az alapon utasítják el a felperest keresetével, mert az 1894: XXXI. t.-cz. 2. §-a szerint bármely teljesítés kikötése arra az esetre, ha a jegyesek a házasságot meg nem kötnék, semmis; már pedig felperes által a keresetileg előadott szerződés azt tartalmazza, hogy a kötendő házasság céljából átadott ingatlanok abban az esetben, ha a házasság létre nem jönne, kölcsönösen visszaadandók; minthogy ez a kikötés a fentidézett törvényhely alapján semmis, a felperest kereshetőségi jog meg nem illeti (I. bir.); és mert a felperes által felbontatni kért jogügylet a jó erkölcsökbe ütközik (turpis causa) és mint ilyen, bírói segílyre igényt nem tarthat (II. bir.):

Az alsóbiróságok ez a döntése azonban helytálló alappal nem bír; mert a felperes keresetében nem a házasság létrejöttének esetére kikötött valamely teljesítésnek a foganatba vételét és végrehajtását, hanem a házasság megkötésének reményében és feltétele alatt már adott teljesítménynek a hatálytalanítását és az előbbi jogállapot visszaállítását épen a feltétel be nem következése okából szorgalmazza, amely esetre az 1894:XXXI. t.-cz. 2. §-ának rendelkezése nem alkalmazható; mert továbbá a felperes által keresetileg előadott szerződés célja végeredményében törvényes házasság létesítése lévén, s így a felek jogügyleti akarata gyermekeiknek törvényes házassági frigyre való lépésük elősegítésére irányulván, ez a jogügylet a jó erkölcsökbe ütközőnek nem tekinthető, amiért is felperestől a birói jogsegély megtagadható nem volt.

Minthogy ezek szerint a felperes kereshetőségi jog hiányából el nem utasítható:

mindkét alsóbiróság ítéletét megváltoztatni és az elsőbiróságot a további szabályszerű eljárásra és ennek eredményéhez képest új határozat hozatalára utasítani kellett. (Curia 1906. december 29. 7427/905. sz.)

*

43. Abból a körülményből, hogy a „C. P. & Comp.“ cég a kereseti váltót a váltószöveg oldalán keresztbe és így olyan helyen írta alá, ahol az elfogadó neve fordul elő, a Curia is bizonyítottan fogadja el felperesnek azt az előadását, hogy akkor, amikor nevezett cég aláírását a kereseti váltóra vezette, azon még sem a „B. és K.“ cég aláírása, sem a nevezett cégre szóló intézvény kitöltve nem volt, mivel ellenkező esetben, ha a váltón már ekkor a „B. és K.“ cég intézvényezettként megnevezve lett volna és azon a „B. és K.“ cég elfogadói nyilatkozata is ott lett volna, nem tehető fel, hogy a „C. P. & Comp.“ cég, mint a váltók kiállítására körül kellő tapasztalattal bíró kereskedelmi társaság a váltót elfogadóként írta volna alá. Ebből a bizonyított tényből önként folyik, hogy felperes a kereseti váltóra az intézvényt csak utólag, vagyis akkor írta reá, amikor már a „C. P. & Comp.“ cég a váltót elfogadta, és nyilvánvaló, hogy felperesnek az intézvény kitöltése alkalmával elkövetett eme tévedését helyreigazítani jogában állott. Ennek dacára mindkét alsóbbfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával felperest keresetével el kellett utasítani azért, mert alperesnek a „B. és K.“ cég jogán fellépő (V. T. 14. §) felperessel szemben is érvényesíthető az a kifogása, hogy felperesnek a kereseti váltó alapjául szolgáló köztörvényi viszonyból kifolyóan alperessel szemben követelése nincs, alapos. (Curia 1906. szeptember 27. 1001/905. sz.)

*

44. Felperes keresete a tulajdonát képező ingatlanokra eredetileg érvényesen bekebelezett zálogjognak megszűnés okából leendő törlésére irányulván, felperes perelhetőségi jogához a telekkönyvi rendtartás 155. §-ához képest kétség nem férhet. Az első-

biróság által megállapított tényállás alapján azonban felperes keresetének hely nem adható. Mert igaz ugyan, hogy a most felperes tulajdonát képező ingatlanra A. G. javára bekebelezett követelés oly időpontban, mikor az ingatlan A. S. felperes jogelődjének tulajdonát képezte, A. G. elhalálózása folytán ugyancsak A. S., mint örökösére hárult. A kötelelem pedig a jognak és a kötelezettségnek ugyanazon egy személyben való egyesülése esetén rendszerint megszűnik. Ez a jogszabály azonban a dologi jogokra csak ezen jogok különleges jogi természetének megfelelően alkalmazható. Minthogy pedig nyilvánkönyvi jogok a telekkönyvi rendtartás szabályai szerint csakis a nyilvánkönyvből való kitörlés útján szűnnek meg, kétségtelen, hogy olyan jogok és kötelezettségek, melyek telekkönyvileg biztosítva vannak, a jognak és kötelezettségnek egy személyben való egyesülése esetén is mindaddig fennállóknak tekintendők, míg azok a telekkönyvből ki nem töröltetnek. A felperes tehát, mint jelzálogi adós, aki a jelzálogul szolgált ingatlanokat a kérdésben forgó zálogjoggal terheltlen szerezte meg vétel útján, a keresetében felvett alapon az alperes A. S. javára az ő tulajdonát képező ingatlanra bekebelezett zálogjog megszüntetésével nem vitathatja s ebből folyóan az annak biztosítására szolgáló zálogjog törlését sem szorgalmazhatja. (Curia 1906. december hó 29. 5170/905. sz.)

*

45. Az elsőbiróság végzésének neheztelt részét az abban felhozott okokból és azért hagyta helyben a kir. tábla, mert a dolog természetéből, illetve a hirlapi közzététel céljából következik, hogy oly esetben, midőn az 1881:LX. t.-cz. az árverési hirdetménynek háromszor leendő közzétételét írja elő, a hivatkozott t.-cz. 179. §-ának b) pontjában említett 15 nap az utolsó közzététel napjától számítandó, a jelen esetben pedig az utolsó hirlapi közzététel 1906. évi január hó 18-án törtévé, február 1-ig, mint az árverés napjáig 15 nap nem telt el. (Budapesti kir. tábla 1906. márczius 28. 2856. sz.)

*

46. A tartozatlan fizetést felvevő a kamatozó jövedelmeket sem lévén jogosítva megtartani, a fizetés felvételének napjától kamatot köteles fizetni. (Curia 1906. május 1. 7566/904. sz.)

*

47. A periratokhoz csatolt haszonbérleti szerződés arra az esetre, ha az ingatlan a haszonbérleti idő lejártá előtt eladatik, rendelkezést egyáltalán nem tartalmaz, amennyiben tehát a szerződő felek erre az esetre szóbeli megállapodás útján rendelkeztek, ez a megállapodás az írásbeli szerződéssel nem ellenkezik és mint ilyen, érvényes. (Budapesti tábla 1906. december 29. I. G. 331. sz.)

*

48. Az ideigl. törv. szab. 13. §-a által a közszerzeményi jog tekintetében a jász-kún statutumok fenn vannak tartva. Ezek szerint a jász-kún nő a házassági kötelék pusztá ténye által még nem válik közszerzővé, — hacsak a házastársak a szerzeményi közöséget meg nem állapították, vagy a szerzés alapja nem a nő külön vagyona volt, vagy a szerzési okiratba a nő közös szerzőül be nem vezetett. (Curia 1906. április 6. 9835/904. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

49. A közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának XXVIII. sz. teljes-ülési döntvénye.

Ha oly részvényes vállalatok és más közkereseti társaságok, amelyek az 1887: XLV. t.-czikk 6. §-a értelmében ingatlan vagyonuk után illetékegyenértéket csak a szerzés idejét követő tizedik év elteltével kötelesek fizetni, ingatlan vagyonukat magánfélre ruházzák át, a vagyonátruházásra vonatkozó jogügylet után a szabályszerű teljes illeték fizetendő, tekintet nélkül arra, hogy az 1887: XLV. t.-cz. 6. §-ában meghatározott tíz év eltelt-e vagy nem.

Indokok: Az 1881: XXVI. t.-cz. 22. §-ának c) pontjában említett társaságok ennek a törvénynek hatálybalépte előtt az akkor érvényben állott illetéki díjjegyzék 95. tétele D) pontjának 4. és 5. jegyzete értelmében ingatlan vagyonuk után csak a szerzés időpontját követő tizedik év elteltével voltak kötelesek illetékegyenértéket fizetni, de az ingatlan szerzésére vagy elidegenítésére vonatkozó jogügyleteik után mindig a szabályszerű teljes illeték volt fizetendő, tekintet nélkül arra, vajjon az illetékegyenérték fizetésének beállta előtt vagy pedig az után létesült-e a vagyonátruházás. Az 1881: XXVI. t.-czikknek 26. §-a általában az összes illetékegyenérték fizetésére kötelezett felekre nézve azt állapította meg, hogy az illetékegyenérték fizetési kötelezettsége nem a szerzést követő tizedik év elteltével, hanem azonnal a szerzés időpontjával áll be, ha pedig valamely ingatlan magánfélre ruháztatik át, az illetékegyenérték az átruházás napjától számítva törlendő; de viszont a szerző magánfelekre azon illetékszabályok alkalmazandók, melyek az illetékmentes és illetékkötelezett felek között előforduló átruházásokra nézve érvényben vannak, ami egyértelmű azzal, hogy a szabályszerű teljes illetéknek csak fele jár. Az 1887: XLV. t.-cz. 6. §-a az 1881. évi XXVI. törvényczikk 22. § c) pontjában jelzett társaságokra nézve újból azt a régi kötelezettséget állította vissza, hogy ezek csak a szerzést követő tizedik év elteltével kötelesek ingatlan vagyonuk után illetékegyenértéket fizetni, de magára a szerzésre vonatkozó jogügylet a rendes vagyonátruházási illeték alá esik. Miután ez a törvény kifejezetten csakis a szerzésre vonatkozó jogügyletek illetékkötelezettségét állapítja meg, vitássá vált, vajjon azokban az esetekben, midőn a társaságok ruházzák át ingatlanukat, ettől a vagyonátruházástól jár-e illeték és jelesül vitássá vált, hogy az ily

vagyonátruházásoktól a) a szabályszerű százalékos illetéknek csak fele fizetendő-e — amint azt az 1881: XXVI. t.-cz. 26. §-a állapította meg, vagy pedig b) a teljes illeték fizetendő-e addig az ideig, amíg a tíz év lejár, vagyis az illetékegyenérték fizetési kötelezettsége beáll, és végül c) hogy a teljes illeték fizetendő-e a tizedik év letelte, vagyis az illetékegyenérték fizetési kötelezettségének beállta után. Mivel sem az 1887: XLV. t.-cz., sem más későbbi törvények e kérdések tekintetében kifejezetten nem intézkednek, csakis a jogfejlődés menetére alapított következtetés útján lehet a kérdést eldönteni és e tekintetben arra az eredményre kell jutnunk, hogy az 1887: XLV. t.-cz. rendelkezései, az 1881: XXVI. t.-cz. 22. §-ának c) pontjában említett társaságokra nézve az 1881: XXVI. t.-czikk előtti jogállapotot állították vissza. Kitűnik ez határozottan abból, hogy az 1881: XXVI. t.-cz. 26. §-a azt a kedvezményt, hogy az illetékegyenérték fizetésére kötelezettek a vagyonátruházási illetékre nézve illetékmentes feleknek tekintessenek, az idézett törvény 22. §-ának a) b) és c) pontjai alatt említett összes illetékegyenérték-kötelezettek nézve általában és együttesen állapította meg, míg ellenben az 1887: XLV. t.-cz. 6. §-ában egész különválasztja az idézett törvényszakasz a) és b) pontjai alatt említett illetékegyenérték-köteleseket, ezekre nézve általában és újból szabályozza azt a kérdést, hogy mikor és mennyiben tekinthetők illetékmentes feleknek, ellenben az itt szóbanforgó és az 1881: XXVI. t.-cz. 22. §-ának c) pontjában említett társaságokat egészen külön veszi, ezeket a kedvezményezettek közül kizárja. Ugyanis abból a körülményből, hogy az 1881: XXVI. t.-cz. 26. §-nak egész szövege az 1887: XLV. t.-cz. 6. §-ába és pedig ennek három első bekezdésébe van felvéve, továbbá az 1887: XIV. t.-czikk 6. §-a harmadik bekezdésének azokból a kapcsoló szavaiból „De viszont“, kétségtelen, hogy a szóbanforgó 6. § három első bekezdése szerves kapcsolatban van és azok együtt összefüggő egységes egésznek képeznek. Minthogy azonban azokból a rendelkezésekből, melyeket a törvényszakasznak ez az egységes része tartalmaz, mindjárt az első bekezdés elejére helyezett szavakkal az 1881: XXVI. t.-cz. 22. § c) pontjában említett társaságok kifejezetten ki vannak zárva, világos, hogy a törvényszakasz három első bekezdésében foglalt kedvezmények az ezek által kötött jogügyletekre nem vonatkoznak, hanem azokra az általános szabályok alkalmazandók. Abból a körülményből, hogy az 1881: XXVI. t.-cz. 22. §-ának c) pontjában említett társaságok az 1887: XLV. t.-cz. 6. §-ának három első bekezdésében megállapított kedvezményekből ki vannak zárva és hogy ily kedvezményt ennek a törvényszakasznak reájok vonatkozó utolsó bekezdése sem állapít meg, következik az, hogy habár a most idézett törvényszakasz az említett társaságok illetékkötelezettségét kifejezetten csak a szerzéseiktől járó vagyonátruházási illetékre nézve mondja ki, ezt az illetékkötelezettséget kellett kimondani azokra az esetekre is, midőn ők ruháznak át valamely ingatlant, mert külön rendelkezés híján az illetéki törvények és szabályokban kimondott általános rendelkezés alkalmazandó és ebből folyólag az illetékkötelezettség állapítandó meg mindazokra az esetekre, midőn valamely kivételes jogszabály szerint illetékmentesség esete fenn nem forog.

Ugyancsak az általános szabályoknak reájok nézve az 1887: XLV.

törvényekkel újból beállott joghatályából folyik, hogy úgy a szerzéseikre, valamint elidegenítéseikre vonatkozó jogügyletek tekintetében az általános szabályok szerint járó teljes illeték fizetésének kötelezettségét kellett kimondani, tekintet nélkül arra, vajjon a szerzést követő tíz év eltelté előtt, vagy pedig azután létesül-e a vagyónátruházás. (Hitelesített a közig. bíróságnak 1906. november 30-án tartott osztályülésében.)

*

50. Az 1905. évi május hó 13-án kelt szerződés 4. pontja szerint abban az esetben, ha a vevő a hátralékos 7000 korona vételár bármely részletét az esedékesség napjától számított 15 nap alatt ki nem fizetné, a vevő a megvett ingatlant az eladónak visszabocsátani tartozik. A szerződés tehát bontó feltételhez volt kötve. A bontó feltételhez kötött szerződés a bontó feltétel bekövetkeztével megszűnik s a szerződés tárgya a felek minden akaratnyilvánítása nélkül az átruházóra visszaszáll. A szerződés tárgyának visszabocsátása nem egyéb, mint a bontó feltétel bekövetkezte folytán keletkezett kötelezettség teljesítése. Az ily oknál fogva megtörtént visszabocsátás felől kiállított nyilatkozat tehát nem átruházáshoz való jogot állapít meg s azért nem is vagyont átruházó szerződés, hanem pusztán azt bizonyító okirat, hogy a szerződő felek a bontó feltétel beállta folytán keletkezett kölcsönös igényeikre nézve egymást kielégítették. Az ilyen nyilatkozattal nem vagyónátruházási, hanem csupán 1 korona állandó okirati illeték jár az illetéki díjjegyzék 10. tétele alapján. Ennélfogva tekintettel arra, hogy az 1 korona illeték a visszabocsátó nyilatkozaton lerovatott, továbbá hogy e nyilatkozattól járó illeték tekintetében a fent előadottak szerint az a kérdés, vajjon felbontó feltétel mellett kötött szerződésből járó illeték visszatéríthető-e, vagy sem? döntő nem lehet; végre tekintettel arra is, hogy a bontó feltétel mellett kötött szerződés alapján a telekkönyvi átírás meg nem történt s így a panaszos javára a szerződés megszűnése folytán a tulajdonjog be nem jegyeztetett: a panasznak helyet adni s a panaszost a terhére előírt illeték alól felmenteni kellett. (4341/1905. P. sz.)

Ministeri rendeletek.

Telekkönyvi kivonatok bélyegmentessége konverzionális ügyletekben. A kir. igazságügyminister az 1895. évi L-ik t.-czikk 2-ik §-a, illetve a 26,819/1899. I. M. számú rendelettel közölt 87,255/1899. pénzügyministeri rendelet alapján kért bélyegmentes telekkönyvi kivonatok kiadása körül a szászabányai és oraviczabányai kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság által követett eljárást, a pénzügyminister úrral egyetértőleg, több irányban helytelennek találta. Az előbb hivatkozott pénzügyministeri rendelet világosan és határozottan rendelkezik aziránt, hogy a telekkönyvi kivonatok az ott jelzett engedményezett követeléseknek az engedményes pénzügyintézet javára leendő bekebelezése céljából, tehát csak az átruházás telekkönyvi bekebelezését megelőzőleg adandók ki bélyegmentesen. Következik ebből, hogy nem adhatók ki bélyegmentesen telekkönyvi kivonatok akkor, ha azokat a felek az átruházás telekkönyvi bekebelezésével egyidejűleg kérelmezik, mert ily esetekben a kivonat tényleges kiszolgáltatásakor a bekebelezés már megtörtént: ennek a kivonatoknak tehát már nem lehet az a célja, hogy a bekebelezésnél használtassék. Helytelen ennél fogva a panaszolt telekkönyvi hatóságoknak az az eljárása, hogy a zálogjog és egyúttal az arra vonatkozó engedmény telekkönyvi bekebelezése iránti kérvényekben egyidejűleg kért telekkönyvi kivonatok bélyegmentesen kiadták. Az átruházás telekkönyvi bekebelezését megelőzőleg azonban mindenkor kiadandók a bélyegmentes kivonatok és pedig úgy abban az esetben, ha az engedményező fél a zálogjognak saját maga javára leendő bekebelezése iránt benyújtott kérvényében az engedményezés céljából már egyúttal a telekkönyvi kivonatok kiadását kéri, mint azon esetben, ha a zálogjognak az engedményező javára való bekebelezése már megtörtént és a fél ezután külön beadványban folyamodik a bélyegmentes telekkönyvi kivonat kiadása iránt. Ily kérelem előterjesztése alkalmával azonban az engedményezés megtörténtének igazolása nem követelhető, mert a bélyegmentes telekkönyvi kivonat épen az engedményezés céljára, tehát az engedményezési ügylet megkötése előtt lévén kiadható, a kérelem előterjesztése idejében a felek még nem lehetnek abban a helyzetben, hogy a létesítendő ügyletre nézve igazoló adatokat terjeszsenek elő. Mindezeknél fogva nem helyeseltető és a jövőre nézve mellőzendő lesz az oraviczabányai telekkönyvi hatóságnak eddig követett az a gyakorlata, hogy a bélyegmentes tkvi kivonatok csak akkor szolgáltatva ki, amikor a zálogjognak az engedményező fél javára való bekebelezése már megtörtént: tehát csak úgy, ha a fél azt a zálogjog bekebelezése után külön beadványban kérte. Hasonlóan mellőzendő lesz továbbá a szászabányai telekkönyvi hatóságnak az az eljárása is, hogy a bélyegmentes telekkönyvi

kivonatok kiszolgáltatásának előfeltételeként a zálogjog átruházásának (engedményokirattal való) igazolását megkivánta. Ami továbbá az oraviczai keresk. és iparbanknak a szászabányai telekkönyvi hatóság ellen emelt azt a panaszát illeti, hogy a telekkönyvi hatóság a 22,573/893. I. M. számú pénzügyministeri rendelet alapján a konverzionális jogügylet létrejöttét tanúsító okirat a telekkönyvi hatóságnak bemutatott, értesítem, hogy ezt az eljárást helyesnek szintén nem találtam, mert míg egyrészt a vonatkozó okiratok a telekkönyvi hatósághoz való bemutatása a felekre nézve sok esetben felesleges teherrel jár, másrészt a bemutatásnak kellő célja nincsen. A telekkönyvi hatóság a visszaélések meggátlása céljából azt követelheti, hogy a bélyegmentes telekkönyvi kivonat kiadását kérő fél a felhasználás célját igazolja és a cél igazolására teljesen elegendő a kir. adóhivatal megfelelő iratának, így azon határozatának bemutatása, amely a konverzionális ügyletnek az adóhivatalnál történt bejelentése tárgyában hozott. Ezúttal is hangsúlyoznom kell azonban, hogy a fentiek szerint bélyegmentesen kiadandó telekkönyvi kivonatok kiállításánál mindenkor különös gond fordítandó arra, hogy a cél, amelyre kiadattak, a telekkönyvi kivonat záradékában pontosan és tüzetesen feltüntettessék és hogy azáltal ezen bélyegmentes kivonatoknak más célra való felhasználása meggátoltassék (1906. évi 23184/IV. sz. igm. rendelet).

*

Nagyatádon kir. közjegyzőség rendszeresítése. Az 1874. évi XXXV. t.-cz. 5. §-ában nyert felhatalmazás alapján és az 1874. évi december hó 17-én 4164. I. M. E. szám alatt (1874. évi R. T. 182.) kiadott igazságügyministeri rendeletnek e részben való módosításával a kaposvári királyi törvényszék kerületébe tartozó nagyatádi királyi járásbíróság területére Nagyatád székhelylyel külön királyi közjegyzőséget rendszeresíték. E rendszeresítés folytán a szigetvári kir. közjegyzőség területköre jelen rendeletem hatálybaléptének napjától kezdve a szigetvári kir. járásbíróság területére szorítkozik. Jelen rendeletem 1907. márczius hó 1-én lép hatályba és a most említett napig a nagyatádi kir. járásbíróság közjegyzői megbízásait a szigetvári kir. közjegyzőnek adja ki. A jelen rendelettel rendszeresített nagyatádi kir. közjegyzőség a pécsi kir. közjegyzői kamarához fog tartozni (44.116/1906. számú igm. rendelet).

*

Szombathelyen második kir. közjegyzői állás rendszeresítése. Az 1874. évi XXXV. t.-cz. 5. §-ában nyert felhatalmazás alapján és az 1874. évi december hó 17-én 4164. I. M. E. szám alatt (1874. évi R. T. 182. sz.) kiadott igazságügyministeri rendeletnek e részben való módosításával a szombathelyi kir. járásbíróság területére Szombathely székhelylyel második kir. közjegyzői

állást rendszeresíték. Jelen rendeletem 1907. évi márczius hó 1-én lép hatályba. Ez az újonnan rendszeresített kir. közjegyzői állás a szombathelyi kir. közjegyzői kamarához fog tartozni. Budapest, 1907. január 13. (1807/1907. sz. igm. rendelet).

Közlemények.

A magyar kir. közjegyzők országos egylete folyó évi rendes közgyűlését 1907. évi február hó 24-én d. e. 10 órakor tartja a bpesti kir. törvényszék 4. sz. üléstermében (V., Alkotmány-utca 14. sz. I. emelet) a következő napirenddel: 1. Elnöki előterjesztés. 2. Pénztárnok jelentése. 3. A hátralékos tagdíjak behajtása iránti eljárás megállapítása. 4. Esetleges indítványok.

*

A magyar kir. közjegyzők országos egyletének központi bizottsága folyó évi január hó 21-én ülést tartott, melyről a következő jegyzőkönyv vétetett fel:

Jelen voltak: Zimányi Alajos kir. közjegyző elnök, Szabó Albert kir. közjegyző és dr. ifjabb Jarmatzky Sándor kir. közjegyzőhelyettes központi bizottsági tagok. 1. Elnök megnyitván az ülést, a következő rendes évi közgyűlés határnapjául 1907. évi február 24-ének délelőtti 10 óráját hozza javaslatba a következő határozattal: *a)* elnöki előterjesztés, *b)* pénztárosi előterjesztés, *c)* az 1905. év végéig tagdíjaikkal szemben követendő eljárás megvitatása, *d)* netaláni indítványok: A bizottság elnök javaslatát elfogadja s a közgyűlés határnapjául 1907. évi február 24-ét tűzi ki az elnök által javasolt tárgysorozattal.

2. Elnök bejelenti, hogy az 1905. év végeig tagdíjaikkal hátralékban maradt egyleti tagok ellen bírói úton lépett fel s a folyamatba tett perek részint ítélettel, részint bírói egyezséggel fejeztettek be. A bizottság e bejelentést tudomásul veszi, egyúttal azon kérdés eldöntését, hogy e hátralékosokkal szemben netán szükségessé váló végrehajtási eljárás is fogantatba vétessék-e? a közgyűlés határozatára bízva, mihez képest az a közgyűlés tárgysorozatába is felvétellett.

3. A tagdíjhátralékok befizetése iránti halasztási és részletfizetési kérvények ismertetése után a bizottság elhatározza, hogy a kért halasztásokat és részletfizetési kedvezményeket megadja ugyan, azonban oly korlátozással, hogy a halasztási határidő alatt be nem fizetett tartozások a határidő leteltével azonnal behajtandók lesznek s a részletek pontos be nem tartása esetén a részletfizetési kedvezmény elvesztése mellett az egész tartozás egyszerre esedékessé válik.

4. Elnök előadja, hogy dr. Krasznay Gábor kisujszállási, Pethes Pál jászapáti, Polgár József battonyai és Bradács Gyula ungvári kir. közjegy-

zők bejelentették az egyletből való kilépésüket. Nevezetteket a bizottság saját kilépési nyilatkozatuk folytán az egyleti tagok sorából töröltetni s erről a pénztárost jegyzőkönyvi kivonattal értesíttetni határozza.

5. Dr. Baranyai Béla volt pécsi kir. közjegyző egyleti tagságára nézve kimondja a központi bizottság, hogy nevezettnek tagsága, miután a magy. kir. Curia határozata alapján királyi közjegyzői minősége megszűnt, ugyan csak megszűntnek tekintendő, miről a pénztáros jegyzőkönyvi kivonattal értesítendő.

6. Elnök bejelenti, hogy az egyletbe való belépési szándékukat többen jelentették be, belépési nyilatkozatukat azonban még nem küldték be. A bizottság kimondja, hogy a felvétel iránt csak a szabályszerű nyilatkozat beérkezése után fog határozni.

7. Elnök előterjeszti, hogy bizottsági határozat alapján az újonnan kinevezett kir. közjegyzőket esetről-esetre felhívta és felhívja az országos egyletbe való belépésre, sőt a kir. közjegyzői kamarákhoz is megkeresést intézett aziránt, hogy tagjaikat az egyletbe való belépésre buzdítsák. Jóváhagyólag tudomásul vétetik.

8. A kassai kir. közjegyzői kamarának az igazságügyministerhez benyújtott s az országos egylettel is közölt felterjesztése tudomásul vétetik.

9. Tasnády Dezső volt lőcsei kir. közjegyző özvegyének segély iránti kérvényére a központi bizottság háromszáz (300) koronát szavaz meg segélyképpen azzal, hogy ez összegből elsősorban Tasnády Dezső volt kir. közjegyző hátralékos tagdíjai vonandók le s az egyleti pénztáros által — ki erről kivonatilag értesítetik — csak a maradékos összeg küldendő be az özvegynek.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

*

A budapesti kir. közjegyzői kamara folyó évi rendes közgyűlését a budapesti kir. törvényszék 4. sz. üléstermében (V., Alkotmány-u. 14. sz. I. emelet) f. é. február hó 10-én d. e. 10 órakor tartja meg.

*

A közjegyzőség kérdéseiről Polónyi Géza volt igazságügyminister a képviselőházban január hó 19-én tartott beszédében következőképpen nyilatkozott:

Meg kell még emlékezni a közjegyzőség intézményéről. A közjegyzőségeknél, amelyek az állami igazgatás terén üdvös, jó feladatokat töltenek be, lelkiismeretesen és általában véve közmegnyugvásra, némely tekintetben kívánnivaló merült fel. Így elsősorban felmerül az, hogy egyes közjegyzőségek túlságosan nagyok, mások pedig alig bírnak megélni. (Igaz! Ugy van!) Ez a tényleges helyzet kétségkívül megvan, azonban ezen csak úgy lehet segíteni, ha az u. n. 30—35,000 forintos, — mert ilyen is van, ismerek hármat Budapesten, — de a 20,000 forintos közjegyzőségek is megfelelően megszátanak és az illető helyeken, ahol a kerületnek helytelen

felosztása okából az egyik koplal, a másik dúslakodik, a megfelelő területi kiigazítások megtörténnek. (Helyeslés.)

Ugyancsak kötelességemnek fogom ismerni és már most is kijelentem, hogy a közjegyzőségek betöltésénél feltétlenül elismerem a közjegyzői helyetteseknek igényjogosultságát. (Élénk helyeslés.) Bár nagyon nehéz dolog, de előre bejelentem, hogy minden kísértésnek ellenállok és a közjegyzőségek betöltésénél hat közjegyzőség közül hármat közjegyzői helyettesel, kettőt ügyvéddel és egyet bíróval szándékozom betölteni. (Helyeslés.) A közjegyzők részéről felmerült általános óhajnál fogva a szaktanácskozmányokon, amennyiben őket érdeklő kérdés merül fel, kötelességemnek fogom tartani őket mindenkor meghallgatni.

*

A községi jegyzői és körjegyzői praxisról a „Jog“ f. évi 2. és 5. számaiban a következő két figyelemreméltó cikk emlékezik meg:

Más művelt országokban ügyvédi, orvosi, mérnöki praxist ismernek, minálunk, Tisza István nagyobb dicsőségére, — nem hiába választotta meg őt az országos jegyzői egyesület díszelnökévé, — rendszeren gyenge elméleti qualificatióval bíró jegyzők, számos esetben praxisuk után 6—7000 koronát is meghaladó magánjövedelemnek is örvendenek. E jegyzői praxisból példaképpen csak néhány esetet akarok felemlíteni. Egy jómódú földesúrnak nővére elhalván, ez utóbbi körülbelül 300,000 korona értékű hagyatékának rendezésével a községi jegyző bízott meg, ugyanakkor körülbelül 200 holdnak a parcellázását, tehermentesítését is ő végezte; e jegyző, aki a törvény szerint „közigazgatási hivatalnok“, magánügyben utazgatott, a pénzügyekkel érintkezett, végül pedig az ügyek befejezése után, összes utiköltségei- és készkiadásainak megtérítésén kívül, időmulasztási és ügyködési díjak fejében még 2000 koronánál is többet kapott. Pedig a járásban vannak derék ügyvédek is. Egy másik esetben a kir. járásbíró egy jómódú gazdaember hagyatékának a tárgyalását rendelte el, a jegyző ezt természetesen igen jól tudta, de azt is tudta, hogy az özvegy a hagyatéknál csekélyebb vagyonát gyermekeinek akarja átadni; azért tehát közvetlenül a tárgyalás előtt, annak módja szerint megcsinálta az úgynevezett átadási szerződést s azt a telekkönyvhöz külön kérvénnyel benyújtotta, holott a tárgyalás alkalmával osztály alá bocsátás útján 10 korona díjtöbblettel lehetett volna a dolgot elvégezni. Csak az átadási szerződés, a tekkönyvi keresztülvezetéssel természetesen több pénzbe került, mint amennyibe a hagyatéki tárgyalás az osztály alá bocsátással együtt került volna.

Igy fundáltak ki a zöldasztal mellett, hogy mikép lehetne a perenkívüli eljárást a népre nézve olcsóbbá tenni. Többször előfordul, hogy a községi jegyzők oly hagyatéki ingatlanokat, ahol kiskorúak érdekelve vannak, a hagyatéki eljárás keretén kívül, azzal mintegy párhuzamosan, az 1894. évi XVI. t.-cz. 95. § ellenére, önkéntes árverésen, — egy csomó szerződés elkészítése mellett — eladnak és meg se várván a tárgyalás eredményét, hagyatéki hitelezőket kielégítenek, pénzeket, amelyek néha nagykorúakat

is illetnek, a gyámpénztárnál letétbe helyeznek s így az egyöntetű és a törvényben előírt eljárást, természetesen nem az ő hátrányukra, megzavarják. Ezekhez hasonló eseteket akárhányszor lehetne felemlíteni és azt is, hogy a szerződések, valószínűleg a túl-elfoglaltság miatt, néha hónapokon át hevernek az irodákban, amíg végre a telekkönyvi hatósághoz beadatnak. Akik pedig ügyvédnél vagy közjegyzőnél készíttetnek szerződéseket, azok akkor, ha adó-, illeték-, anyakönyvi vagy katonai ügyben a jegyzőhöz fordulnak, gyakran alapos lehordásra el lehetnek készülve. De, ami a fődolog, a praxis szépen jövedelmez s így a közigazgatás legalsóbb fokú hivatalnokai kitűnően élnek, vagyont szerezhetnek és amellet még nyugdíjképesek is; holott a sokkal nagyobb qualificatióval bíró más állami és közigazgatási hivatalnokok és közegek úgy vannak dotálva, hogy épen csak éhen nem halnak. A jelenlegi jegyzői intézmény, mint ilyen, a jog- és kulturállam epithetákkal dicsekvő Magyarországnak nagy szépséghibája; mert a politika és közigazgatási jog alapelveivel határozottan ellenkezik, hogy a képzettségének megfelelő, rendes fizetést húzó, nyugdíjképes állami vagy közigazgatási hivatalnok, aki az elsőfokú hatóságnak a tagja, — még ha szak-képzettséggel bírna is, — rendszeresen magánkeresettel és ügyködéssel foglalkozzék. Ezt az igazságot mindenki be fogja látni, csak az nem, aki nem akarja.

*

Alighogy az új telekkönyvi rendtartás tárgyában tartott enquete a telekkönyvi beadványokra vonatkozólag az ügyvédi és közjegyzői kényszer mellett nyilatkozott, az ország községi jegyzői rögtön mozgolódnak és nagyszabású actiót terveznek. Így a tolnamegyei völgyeségi járás jegyzői egyesülete a „Magyarország“ egyik számában felhívást intéz az ország összes jegyzőihöz, amelyben ezeket mondja: „Kartársak, foglaljatok állást e káros, nemcsak reánk, de az egész falusi nép érdekeire is feltétlenül vészthozó tervek ellen, forduljatok már most országgyűlési képviselőtökhöz, felkérve őt, hogy foglaljon már most állást igazságos, jogos és közérdekű mozgalmunk mellett és a minister úr veszedelmes és káros tervei ellen. Forduljatok a mi érdekeinket pártoló sajtóhoz és tartsunk mielőbb országos jegyzői congressust, amelyen megbeszéljük erkölcsi és anyagi, főleg tarthatlan erkölcsi helyzetünk mikénti orvoslásának módozatait.“ Vétkes könnyelműség volna, ha az ügyvédek és közjegyzők az ilyen prae-potens fellépéssel szemben ellenactiót nem indítanának. Rá kell mutatni arra, hogy egy bukott kormányrendszer politikai czélokból honosította meg nálunk a rendszeres jegyzői magánmunkát. Rá kell mutatni arra, miszerint a politika és közigazgatási jog alapelveivel ellenkezik, hogy képzettségüknek megfelelő, rendes fizetést húzó, nyugdíjképes állami vagy közigazgatási hivatalnokok, akik hatósági tagok, legnagyobbbrészt anyakönyvvezetők is, magánkeresettel és ügyködéssel foglalkozzanak. Nincs Európában egyetlenegy jog- és kulturállam, ahol ilyesmit megtűrnének. Rá kell mutatni arra a méltánytalanságra, hogy amíg más állami és közigazgatási közegek és hivatalnokok, akikre legalább is oly fontos javak vannak bízva, mint a közigazgatás e hivatalnokaira, tengődnek és nyomorognak, addig a jegyzők közül akárhányszor, legtöbb esetben kisebb qualificatióval állandó

fizetés, ingyen lakás és nyugdíjjogosultság mellett, adatokkal megállapítható magánkereset és ügyködés útján, az 5,000 koronát is meghaladó évi jövedelemnek örvendenek. Rá kell mutatni arra, hogy minden szakmánál megkivántatik a szakképzettség, miért legyen tehát helye épen a joginál a kuruzslásnak? Helyes-e, hogy jogi szakképzettséggel nem bíró egyének majdnem korlátlanul jogügyleteket is készíthessenek, blankettákkal és nem ritkán selejtes okiratokkal és kérvényekkel a bíróságokat elárasszák és ezáltal felesleges munkával terheljék?

Rá kell mutatni arra, hogy a jegyzők által tervezett agitatio csakis a magánérdek védelmét czélozza, a nép érdekeit sem az enquete, sem a telekkönyvi tervezet nem sérti. Ma Magyarországon olyanok a közlekedési viszonyok, hogy a falusi nép könnyen juthat a járás székhelyére, a nagyobb községekben pedig ügyvédek is letelepedhetnek; az pedig nem áll, hogy a jegyzők munkája olcsóbb, mert sok esetben a falu népe többet fizet a jegyzőnek, mint a hivatott szakembernek. Európa kulturállamaiban sehol sem létezik a jegyzői magánmunka, de azért a népnek ez épen nem hiányzik és jól érzi magát. A felhívás szerint úgy látszik, hogy a jegyzők egy szolgabíró társadalmi állásával talán igen, anyagi javadalmazásával azonban már sehoggy sem érnék be. Vannak járások, sőt egyes törvényhatóságok is, ahol a jegyzők a tényleges hatalmat már magukhoz ragadták; legközelebb már a szakembernek és az országgyűlésnek is ők akarnak diktálni. Vissza kell szorítani őket arra a helyre, amelyet betölteni hivatvák; mielőbb pedig ellenmozgalmat kell indítani a jog, igazság, úgy az igazi közérdek szemelött tartásával.

*

Új közjegyzőséget rendszeresített az igazságügyminister a szombathelyi járásbírószék területére Szombathely székhelylyel. A vonatkozó rendelet f. é. márczius hó 1-én lép hatályba.

*

Személyi hírek. Meghaltak *Rakovszky Ferencz* aranyosmaróthi és *Stoll Gábor* nagybányai kir. közjegyzők. Kinevezettek kir. közjegyzökké *Koronthály Jenő* szeniczi kir. közjegyzőhelyettes Szokolczára, dr. *Pottyondy Béla* szombathelyi kir. közjegyzőhelyettes és dr. *Bardio Ferencz* sümegi gyakorló ügyvéd Szombathelyre és dr. *Mike Imre* budapesti V. ker. járásbírószéki albiró Nagy-Atádra,